

Johannesjuhlat 5.8.

Kuva: Tatu Kosonen

Juhlaväki kokoontui Paimioon

Juhlapäivän täysipainoinen ohjelma sai johannekselaiset liikkeelle. Tämä näkyi Paimion kirkossa sekä koulun käytävillä ja salissa. Musiikkia, muistelua, puhetta, lausuntaa ja huomionosoituksia. Kansallispukuhankkeen eteneminen esittelyvaiheeseen oli tärkeä tapahtumahetki. Eikä sovi unohtaa emäntien työtä pöydän antimien hyväksi. Johannesjuhlista on laaja kuvien ja kuvausten kavalkadi sisäisivuilla.

Kuvat: T. Yliluoma (kirkko), S. Scimone (yleisö)

Kansallispuvun julkistaminen juhlien kohokohta

Kansallispukujen suhteen koettiin Paimiossa valtakunnallisestikin merkittävä tilaisuus, kun siellä esiteltiin Johannesen naisen uusi kansallispuku. Pukutarkistuksia tehdään vuosittain yksi tai useampia, mutta kokonaan uudet puvut ovat harvinaisempia.

Kansallispukuperinnettä suhteessa nyky-aikaan käsitteli juhlapuheessaan myös FT **Outi Fingerroos**: ”Kansallispuvut ovat merkittävä osa aineellista kulttuuriperintöämme. Ne ovat pukuhistorian

asiantuntijoiden nykykäyttöön kokoomia uusintoja talonpoikaissäestön 1700-1800 -luvulla käyttämistä juhla-asuista. Kyse on myös talonpoikaisten kansankulttuurin pelastamisesta. Lisäksi ne

kertovat aina jotain kantajastaan ja siitä yhteisöstä, johon kantaja oletettavasti kuuluu.

Juuri kansallispuvuille on ominaista tietoinen pyrkimys säilyttää sekä tallentaa paikalliskulttuuria ja kotiseutua. Kansallispuvussa siivu tietyn alueen kansankulttuuria on tiivistetty hallituksi kokonaisuudeksi. Puvussa joka ikisellä ristipistolla, nytyingillä ja napin-

läven yksityiskohdalla on paikkansa ja tehtävänsä.

Kansallispukuprosessissa määritellään sitäkin, mikä on tärkeäksi koettua menneisyyttä ja millainen on tietyn paikan, kotiseudun sovinainen ulkoasu. Kansallispuku on arvokas vaate, ja sen käytöstä on olemassa omat, tiukaltakin kuulostavat ohjeensa. Mikä kuitenkin tärkeintä, kansallispuvun kaltaista ai-

neellista kulttuuriperintöä voidaan käyttää perinteen välittämiseen nykyajassa. Karjalaiset kesäjuhlat, häät ja hautajaiset ovat esimerkkejä tilanteista, joissa juuri johannekselaisen perinteen jatkuvuudella on merkitystä ja tarvetta.”

Uudesta puvusta lisää tämän lehden sisäisivuilla.

Kuva: Anni Himberg

Pukumallit Irma Lempinen (vas.) ja Leena Saaristo,

Johannes 400 -juhlakonsertti Kaarinassa

Elokuun alussa pidetyn juhlakonsertin esiintyjistä suurin osa tuli Sovetskista ja heidän lisäksi kaarinalainen KaMu-kuoro näytti osaamistaan. Viihtyisän illan tietoa ja tunnelmakuvia sivulla 12.

Sovetskin kaupunginjohtaja Andrei Nekrasov luovuttamassa paikallisten ystävyyskuntien Kaarinan, Liedon ja Paimion johdolle Johannes 400 -teemataulua. Johannes-Seuran puheenjohtaja Janne Aso vastaanotti tilaisuudessa samanlaisen teemataulun. Kaarinan kaupungin markkinointipäällikkö Sanna Varjanne välitti viestit osapuolten kesken ja hoiti koko tapahtuman juonnon tyylikkäästi.

Kuva: Kaarinan kaupunki

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Johannesjuhlat
s. 5 – 9

Kansallispukutietoa
s. 7 ja 10

Vanhan laukun tarina
s. 11

Musiikin ja tanssin juhlaa konsertissa Kaarinassa
s. 12

Konttoja ja Kontoksi nimettyjä
s. 15

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Avustajia muistetaan

Johannesjuhlien perinteitä jatkaen on jälleen muistettu avustajiemme kaartia. Ja tälläkin kertaa suuremmasta joukosta on valittu edustajat, joiden kiitoksia monet muutkin saavat jakaa. Lehdellä on avustajia lähellä ja kaukana. Huomionosoitus kohdistuu tänä vuonna kauas merten taakse Yhdysvaltoihin, Keskilänteen. Hannu K Harju antoi meille viime syksynä tietoa ja ymmärrystä sikäläisen vaalijärjestelmän koukeroista. Lisäksi hän toimitti laajan sekä kipeän kirpeänkin kuvauksen lähisukunsa vaiheista. Näistä ja edelleen jatkuvasta yhteistyöstä annamme lehtitoimikunnan kiitokset.

Avustajapalkitseminen ei osu ensimmäistä kertaa Uuden Maailman kamaralle. Vajaat neljä vuosikymmentä sitten kotiseutuillassa nostettiin arvostaen esiin pastori Erkki Vyyryläisen matkakirjeet Yhdysvaltain ja Kanadan länsirannikon intiaaniheimojen elämästä. Hänen ansiokseen laskettiin myös arvostaan tarkan salish-heimon ja johannekselaisten välille solmittu ikuinen rauhansopimus. Jo sitä aikaisemmin Elsa Donovan (sukuuan Miettinen) oli kymmenissä pakinoissa kuvannut karjalaismuistojaan sekä elämää Amerikan tanhuvilla. Hänen kirjoittajakautensa osui 1950- ja 1960-luvuille. Avustajapalkitseminen ei hänen kohdaltaan ehtinyt toteutua, mutta aiheet siihen ovat lehdille tallentuneita.

Päiväjuhlassa muistettiin myös teemakirjoitusten osallistujia. Ella Heino Imatralta ja Jukka Johansson Turusta oli jo kevättalvella todettu palkittaviksi. Jukka Johansson pääsi paikalle kirjapalkintonsa noutamaan, kuten oheisesta Liisa Katajaisen kuvasta käy ilmi.

Uuden teeman merkeissä etenemme syksyyn. Merellinen kirjoitushaaste on viereisellä sivulla. Otamme toki vastaan myös aikaisempien teemojen tuotoksia, koskivat ne sitten kotia, koulua, tien päällä koettua tai kohdattuja persoonia. Kirjoittajan mieli on vapaa muistelemaan sekä katsomaan ympärillä olevaa. Kaikki se on ainesta, josta syntyy sanoja paperille.

Päivät alkavat nopeasti lyhentyä – on syytä syyttää lukuvalot.

Johannekselainen

— JOHANNEXSELAISEN PERINTEEN VAALIJA ♦ 68. VUOSIKERTA —

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Seuraava numero ilmestyy lokakuussa. Aineiston toimittaminen viimeistään 23.9.2017 mennessä (painopv 5.10).

Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Eila Inkeri Väisänen s. 15.1.1930 Tikkala, k. 4.7.2017 Pori. Kaivaten sisarusten lapset perheineen, sukulaiset ja ystävät. Siunaus toimitettu läheisten kesken.

Heimo Antero Kukkonen kuoli 4.8.2017 Turussa. Hän oli syntynyt 15.12.1930 Johanneksessa. Kaivaten muistavat Maarit, Kirsi ja lapset, Pia, Hannu ja lapset, Seppo ja kummitytö Minna sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunaus toimitettu 26.8.2017 Pyhän Ristin suuressa kappelissa.

Maija Leena Katava, o.s. **Tikka**, kuoli 18.7.2017 Paimiossa. Hän oli syntynyt 21.10.1941 Turussa, perheensä ollessa Maariassa evakossa, kirjoilla Johanneksessa. Kaivaten Ensio, Manu ja Marja-Liisa perheineen, Mauri-veli perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu 5.8. läheisten läsnä ollessa.

Tuula Anita Katajainen, o.s. **Karhu**, kuoli 21.6.2017 Jyväskylässä. Hän oli syntynyt 2.10.1940 Kiskossa. Kaivaten muistavat Pertti, Anette, Jouni Julianna, Juliette ja Janus, Johanna, Jari ja Werner, siskot perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa 22.7.2017 Lahjajarjun hautausmaan kappelissa Jyväskylässä.

Rakkaamme

Oiva Hänninen

* 20.10.1917 Johannes
† 25. 7.2017 Perniö

*Kertokaa Karjalaan lentävät linnut,
kukkien kummille kuiskaus tää:
Jalkani vierasta tannerta tallas,
Karjalan sinessä syömmeni ol.*

Kaipauksella
**Leila ja Jaakko
Heikki ja Merja
Enrique**

Isopappaa lämmöllä muistaen
**Lastenlapset
Lastenlastenlapset
Lapsenlapsenlapsenlapsi
Muut sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta ja kiitos kaikille
isää hoitaneille.

Muuttohommissa

Kesä on mennyt muuttohommissa. Matka ei kilometreissä ollut pitkä, Littoisista Littoisiin, mutta monenlaista touhua muuttopuuihin aina liittyy. Mitä ottaa mukaan, mitä laittaa kiertoon, mitä vaan raakasti heittää pois? Loputonta tavaroiden kaseerausta, pakkaamista, joidenkin huonekalujen osiin purkamista. Nyt muutto on onnellisesti takana, tilanne on selkiintynyt. Tosin muutama huonekalu hakee vielä paikkaansa, mutta se lienee normaalia. Miten se meneekään sanonta, että olisi hyvä, kun ihmisen omaisuus mahtuisi selkäreppuun? Eivät taitaisi minulle Varsinais-Suomen reput piisata...

Toinen oli tilanne Karhulan kylässä 1939. Mummoni Hilda Sailola on muistellut: ”Oli joulukuu kolmanne päivä aamu, kello viije aikaa hakattii ulko-ovel sellasel ryskeel. Sotilaita ol oven takan ja antoit meil lähtömääräykse... Siint aamust jäi nii ikävän ja kolkon mielen tunne, ko ruvettii kokkoomaa vaatteita matkaa varte, sen verta sai ottaa mitä jakso kantaa ja evästä 3-4 päiväksi”.

Ihmiset tulivat mukaan, se oli tärkeintä, tavaraakin myöhemmin kertyi, mutta tuo pakkomuutto! Mikäs oli meidän vaimon kanssa muuttaessa, saimme sellaisen asunnon kuin halusimmekin, sellaiselta paikalta kuin halusimme.

Raamattu kuvaa ihmisen elämää matkaksi. Se alkaa syntymässä, päättyen kuolemaan. Jokaisella on omat muuttonsa, oma polkunsä, sen pituutta emme tiedä. Toisinaan se on vaivalloista kompuroimista, onneksi myös helppoa kulkua, iloa ja onnea. Me kaikki olemme Jumalan lapsia, matkalaisia, koti vasta häämöttää edessäpäin.

Jumalan siunausta matkaasi, aurinkoista syksyä!

– Veikko Sailola –
Vahdon kappalainen

Merkkipäiviä

Haltiansaaren Uudentalon ja Lehdon miniöiden merkkipäiviä 2017

105 vuotta

täytti 9.7.2017 Juhana ja Emma Haltian miniä **Salme Haltia** o.s. **Halonen** Oulussa. Salmen puoliso **Olavi Haltia** kuoli v. 1947 ja Salme jäi 1- ja 2- vuotiaiden lasten yksinhuoltajaksi. Salme on harrastanut liikuntaa koko ikänsä ja päivittäisen ulkoilun lisäksi kuntosali on edelleen hänen viikko-ohjelmassaan. Salme asuu yksin ja hoitaa itse kaikki asiansa, vaikka näkövamma rajoittaakin elämää. Liikunnan lisäksi pitkän iän salaisuus lienee geneisä: Salmen isän mummo eli 103-vuotiaaksi, mikä oli huomattava ikä tuohon aikaan.

Olavi Haltian vanhimman veljen Hugon ja hänen vaimonsa Alinan (o.s. Rousku) miniät, Salmea yhtä sukupolvea nuoremmat, **Lyyli** o.s. **Loikas** ja **Hilkka** o.s. **Viitaniemi** viettivät loppukesällä 93-vuotisjuhliaan Paimiossa. Keväällä juhli Porvoossa 85-vuotispäiväänsä **Irma** o.s. **Silvennoinen** ja talvella Hugon ja Alinan nuorin miniä **Anja** o.s. **Katavisto** täytti 79 vuotta Paimiossa.

Sydämelliset onnitelut jälkipolvilta ja muulta suvulta! Perässä tullaan...

Valmistuneita

Keikkamuusikosta maisteri

Pekka Kallio on valmistunut fil.maisteriksi Turun Yliopistosta pääaineena tietojenkäsittelyoppi. Isoäiti Sirkka Kallio o.s. Kontto Johanneksen Kaijalasta ja isoisä Paavo Kallio Liedosta.

Tapahtumakalenteri

SYYSKUU

Porin seudun johannekselaisten kokoontumispaikka muuttuu syyskaudella. Kokoonnumme

- 4.9.** klo 18-20 Viikkarin Valkaman Luusua-kokoustilassa, Juhana Herttuankatu 17. Tervetuloa!
- 16.9.** klo 11-15 Perinnekäsityökerhon kokous Johannes-Seuran toimistolla Myllytie 1, Piikkiö
- 16.9.** Merikarjala-seminaari klo Merikeskus Vellamo, Kotka. Yhteiskuljetus Turusta: ks. sivu 16.
- 23.9.** klo 13 Johannes-Seuran ylimääräinen kokous seuran toimistolla Myllytie 1, Piikkiö

LOKAKUU

- 2.10.** Porin seudun johannekselaisten kokoontuvat klo 18-20 Viikkarin Valkaman Luusua-kokoustilassa, Juhana Herttuankatu 17.
- 7.10.** Kansallispuvun juhlapäivä Jyväskylässä, Johanneksen naisen uuden kansallispuvun esittely. Ilmoittautumiset yhteiskuljetukseen Piikkiö-J:kylä-Piikkiö viimeistään 15.9 (ks. sivu 3).
- 12.10.** klo 18-20 Karjalan Liiton pitjäesittely Karjalatalolla Helsingissä. Esittelyvuorossa Kirvu ja Johannes.
- 21.10.** Johanneksen naisen pukuhankkeen IV koulutus- ja aktivointipäivä, tarkemmat tiedot myöhemmin.

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat

Syyskuu

LA 2.9.	klo 11-15
KE 6.9.	klo 12-17
KE 13.9.	klo 12-17
LA 16.9.	klo 11-15
KE 20.9.	klo 12-17
KE 27.9.	klo 12-17

Lokakuu

KE 4.10	klo 12-17
LA 7.10.	klo 11-15
KE 11.10.	klo 12-17
KE 18.10.	klo 12-17
LA 21.10.	klo 11-15
KE 25.10.....	12-17

Johannes-Seura ry:n ylimääräinen kokous
Johannes-Seura ry:n toimistolla
Myllytie 1, Piikkiö
lauantaina 23.9.2017 klo 13.00

Käsiteltävä asia: Pantin asettaminen lyhytaikaisen rahoituksen saamiseksi.

– Johtokunta –

Merikarjala-seminaari kutsuu Kotkaan 16.9.2017

Merikarjala-nimitys tarkoittaa vanhan Viipurin läänin merenrantakuntien aluetta - erityisesti luovutetun Karjalan aluetta Virolahdelta Viipurin kautta Terijoelle sekä Suomenlahden neljää ulkosaarta. Tämän alueen erikoisuonetta, sen elämää ja kulttuuria ollaan selvittämässä. Eikä kyse ole pelkästään menneen ajan muistamisesta, sillä Merikarjalan alueella syntyneillä tai kasvaneilla on ollut paljon vaikutusta Suomen poliittiseen ja taloudelliseen elämään tai kulttuuriin viime sotien jälkeen. Tieteen tekijöitä, taiteen tuottajia - kirjailijoita, näyttelijöitä, säveltäjiä - yhteiskunnan kehittäjiä, talouselämän vaikuttajia.

Merikarjalan tuntemista ja tutkimista vauhditetaan tänä syksynä kahdessa avoimessa teemaseminaarissa. Niistä ensimmäinen järjestetään Kotkassa Merikeskus Vellamossa lauantaina 16.9. ja jälkimmäinen Pyhäinpäivänä 4.11. Karjalatalolla Helsingissä. Seminaareista on haluttu luoda korkeatasoiset karjalaisen kulttuurin tapahtumat Suomi 100 - juhlavuoteen.

Kotkan seminaaripäivään sisältyy näyttelyjä, kuntaesittelyjä ja asiantuntijaesitelmiä sekä sen lisäksi merikarjalaista taide- ja viihdeohjelmaa. Tapahtuma alkaa klo 10 **Erkki Liikasen** vetämällä musiikkiosuudella. Tervehdyssanoja viestivät Uuras-Killan **Seppo Huunonen** sekä Karjalan Liiton **Markku Laukkanen**. Emeritusprofessori **Yrjö Kaukiainen** johdattelee kuulijat Itäisen Suomenlahden ympäristöön, dosentti **Pentti Paavolainen** Viipuriin, professori **Maria Lähteenmäki** karjalaisuuden alue-eroihin sekä kirjailija **Anna Kortelainen** kasvimaailmaan meritien tulkkina. Päivään sisältyy varsin kattavasti Merikarjalan paikkakuntaesittelyä. Yhteenvetokeskustelut päättävät seminaarin ja tema täytyy klo 17.30.

Johannekselaiset ovat osaltaan toteuttamassa seminaarien sisältöä.

Päätoimittaja **Hannu Rastas** esittelee Kotkan päivässä Johannesta maalta ja mereltä. Toisessa seminaaripäivässä **Pirkko Kanervo** pitää esityksen Merikarjalan tapahtumista 1918. Toinen päivä painottuu muutenkin asiantuntijaesityksiin historian käänteistä, kulttuurimaisemasta tai Merikarjalan evakkojen asutuslinjauksista. Päivän ohjelmaan palataan lisää lokakuun lehdessä.

Seminaari on avoin ja maksuton tapahtuma. Johannekselaisille tämä on kutsu osallistumiseen. Turun suunnalta on järjestelty bussimatkamahdollisuus Kotkaan lauantaina 16.9. Matkasta on tarkemmat tiedot ja varausohjeet erikseen. Siihen kyytiin pääsee matkan varrelta useammaltakin etappipaikalta Helsinkiä myöten. Katso lähemmin takasivulta.

– Hannu Rastas –

Kansallispukutoimikunta tiedottaa

Pukuhankkeemme on edennyt niin, että Johanneksen naisen kansallispuku julkistettiin Johannesjuhlilla Paimiossa 5.8. Puvusta lisää toisaalla tässä lehdessä. Hanke jatkuu tämän vuoden loppuun. Koulutuksen osalta viimeinen koulutus-/aktivointipäivä tulee olemaan lauantai 21.10. Tutustumme tuolloin lähemmin pukukokonaisuuteen, puvun pukemiseen vaihtoehtoihin sekä puvun käyttöön. Asiantuntijana on kansallispukukonsultti **Taina Kangas** Suomen kansallispukukeskuksesta. Tarkempi aika ja paikka tiedotetaan myöhemmin. Kuten aiemmin, tilaisuus on maksuton ja avoin kaikille kansallispuvusta kiinnostuneille.

Suomen käsityön museossa Jyväskylässä vietetään Kansallispuvun juhlapäivää lauantaina 7.10. ja silloin esitellään uutena pukututkimuksen tuloksena Johanneksen naisen kansallispuku. Olemme järjestämässä yhteiskuljetusta Jyväskylään, lähtö Johannes-Seuran toimistolta Piikkiöstä (Myllytie 1). Matkan hinta määräytyy osallistujaluvun mukaan. Ilmoittautumiset sähköpostitse (johannesseura@elisanet.fi) viimeistään 15.9. tai puhelimitse (02 4795 118) toimiston aukioloaikoina keskiviikkona 6. ja 13.9. klo 12-17.

Tiedotamme ilmoittautuneille hinnan ja tarkemman aikataulun niiden varmistuttua.

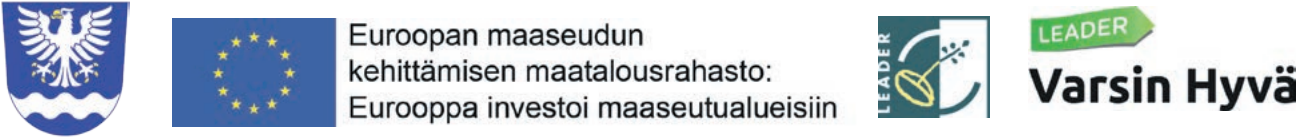

Valkea sarkaröijy lämmittää, silkkiröijy korostaa puvun juhlavuutta.
Kuva: Sari Scimone

Merkitse kalenteriin:

7.10.2017 Kansallispuvun juhlapäivä Jyväskylässä, ilmoittautuminen yhteiskuljetukseen viimeistään 15.9.
21.10.2017 Pukuhankkeen koulutus- ja aktivointipäivä, tarkemmat tiedot ilmoitetaan myöhemmin.

Pukuperinteitä Karjalasta: Johanneksen naisen kansallispuvun valmistaminen
Johannes-Seura ry / Maaseudun kehittämisrahasto / Leader toimintaryhmä Varsin Hyvä ry

Teemakirjoitusten aiheeksi Meri

Jatkamme lehdessä teemakirjoitusten sarjaa. Johannesjuhlassa julkistettiin ja tässä tarkennetaan aihetta tulevaksi syksyksi. Otsikkoteemaksi on valittu monitahoinen ”Meri”.

Meri on merkinnyt lukemattomille johannekselaisille perheille tai suvulle kotimaisemaa. Se on merkinnyt elannonhankintaa kalastuksen kautta tai merenkulun eri ammateissa. Saarelaisten osuus pitäjän väestöstä on ollut vähintään neljänneksen luokkaa ja Uuraan aikana selvästi enemmän. Yhdessä rannikkoköylien kanssa osuus nousee yli puoleen. Eivätkä muiden köylien asukkaat olleet mereltä kaukana: satamien työt olivat tarjolla heillekin ja liittoja solmittiin yli kylärajojen. Talonpoikaislaivureitakin löytyy maakylästä asti.

Meri on ollut portti maailmalle. Sukuja on tullut Johannekseen ja merten yli on lähdetty etsimään uusia mahdollisuuksia. Johannes on osa nyt virallisminkin määriteltyä Merikarjalaa. Tarinoita on kuultu ja kerrottu ja haluamme lehden palstat edelleen avata tällekin teemalle.

Meri on voinut liittyä myös johannekselaisten perheiden myöhempiin vaiheisiin uusilla asuinsijoilla – emme siis mitenkään rajoita kirjoitusaiheita

vain vuosikymmenten taakse. Millainen on sinun meresi?

Kirjoituksille ei aseteta vähimmäis- tai enimmäismittaa. Meille sopii tuloksetta yhtä hyvin viisi runoriviä kuin viisi tekstin sivua. Viime vuosien tapaan muistutamme, että kirjoitustyyli on vapaa. Voit kirjoittaa asiatyylillä, pakinatyyllillä, runomuodolla tai vaikkapa sähkösanoman kaavalla. Oheen saa liittää henkilökuvia, miljöökuvia ja tapahtumakuvia, karttoja, piirroksia. Kaikkea sitä, mikä auttaa asiassa.

Julkaisemme saatua satoa ensi vuoden lehdissä ja pyydämme siksi toimittamaan kirjoitukset seuran toimistoon tai sähköpostitse seuralle tai lehden päätoimittajalle 31.12.2017 mennessä. Yhteystiedot löytyvät lehden takasivulta. Nimimerkilläkin saat esiintyä, silloin pyydämme ohessa tietoa teijästä nimimerkin takana. Osallistujien joukosta valitsemme myös kirjapalkitsemisen kohteita.

– Lehtitoimikunta –

”Meri on ollut portti maailmalle.”

Kuvat Johannes-Seuran kuvakokoelmasta.

Takasivulla tietoa

Merikarjala-seminaarin
16.9. bussikuljetuksesta reitillä
Turku-Kaarina-Piikkiö-Paimio-Salo-Lohja-Helsinki-Loviisa-Kotka.

Seminaarien järjestäjät ja yhteistyökumppanit ovat:
Uuras-Kilta ry • Wiipuri-Yhdistys ry • Merikeskus Vellamo
Karjalan Liitto ry ja Karjalan tutkimuslaitos / Itä-Suomen yliopisto

Evakkolasten Muistopuisto

Lahdessa Mukkulan kirkon vieressä avattiin 29.7.2017 Evakkolapset ry:n aloitteesta Evakkolasten Muistopuisto. Sadan puun puiston on istuttanut Lahden kaupunki. Puisto on myös osa Suomi 100 vuotta -ohjelmaa. Ylämaan spektrolitikkiven on lahjoittanut louhoksen omistaja Martti Kälviäinen ja sen on viimeistellyt Ilpo Sientola. Paadessa on teksti: Miltä tuntui paeta kotoa sodan takia. Evakkolapset ry

Tietoa Evakkolapset ry:stä: www.evakkolapset.fi

– Riitta Kukkonen –

Kuvat: Riitta Kukkonen

Johannes 100

Kunnan työt ja tekijät

Johanneksen kunnan toiminta perustui 1917 vielä vahvasti kyläkunnista valittujen edustajien taitoon viedä paikallista kehitystä eteenpäin sekä voimiin ratkaista ajankohtaisia ongelmia. Muutamien luottamushenkilöiden roolit olivat kuitenkin muita keskeisemmin esillä. Kunnan ylimpänä päätöksentekuelimenä oli pitäjänkokous, jonka esimies räätäli Elias Ikävalko oli tavallaan kunnanjohtajan roolissa. Hänen apunaan toimi kunnan rahastonhoitaja, siihen aikaan O. Paakkanen. Elokuussa 1917 Ikävalko otti vastaan poliisin pestin ja esimiehenä jatkoi Nikolai Hiiri.

Kunnan hallinnossa oli siinä vaiheessa pari vuotta toiminut myös valtuustotaso eli pitäjänkokouksen nimeämät valtuusmiehet, joiden puheenjohtajana toimi Kaislahden hovin omistaja Vihtori Huitu ja sihteerinä Vihtori Tamminen. Heillä oli kokemuksensa ja aikaisempien tehtäviensä nojalla näkyvä sija kunnan tapahtumissa. Kunnallislautakunta oli osaltaan vahvassa roolissa päätösten täytäntöönpanossa. Sen puheenjohtaja vastasi myöhempää kunnanhallituksen puheenjohtajaa ja tehtävässä toimi pitkään kanttori Gabriel Heimola. Kunnallisen hallinnon ja seurakuntahallinnon työnjako ei vielä ollut täysin selkeä – lienee osin johtunut siitäkin, että samoja päättäjiä valikoitui kummankin tahon asioita käsittelemään. Nimilistoilla näkyi pelkästään miehiä.

Kunta huolehti alueellaan kansakoululaitoksesta, käsitteli yleisten teiden ja siltojen rakennusta tai kunnossapitoa, hoiti veronkantoa, terveysasioita, köyhäinhoitoa ja elintarvikehuoltoa. Pitäjän palkkalistoilla oli kättilö, mutta kunnanlääkäriä ei monien toiveista huolimatta vielä saatu – ensin haluttiin perustaa apteekki.

Johanneksen Vanha kunnantalo kuvasa ensimmäinen rakennus tien vasemmalla puolella. Tie johtaa kirkolle ja kunnantalon paikka on ollut hyvin lähellä nykyisen Hotelli Lokin sijaintia. Tontille rakennettiin uusi kunnantalo 1927. Kuva 1920-luvun lopulta/ Johannes-Seuran arkisto.

Oikeusasiat ja järjestyksenvalvonta hoidettiin yhteistyössä Koiviston kanssa. Nimismiehen toimipaikka oli Koivistolla ja sen myötä painopiste oli kunnan ulkopuolella. Uuraan kasvu ja levoton ympäristö loi paineita saada Johannekseen oma nimismiespiiri, mikä päätös tehtiinkin syksyllä 1917. Poliisien palkanmaksuun kunta antoi oman panoksensa, joten tämä osa-alue oli yksi kunnan tehtävistä. Syksyllä 1917 kunnan palkkalistoille valittiin myös vaivaistalon eli vanhainkodin johtajatar.

Kunnan elintarvelautakunnan ilmoitus Wiipuri-lehdessä 30.9.1917. – >

Johanneksen kunnasta

on kaikellaisten elintarpeiden poisvienti ilman Elintarvelautakunnan lupaa täydellisesti kiellettyä.

Kunnan Elintarvelautakunta on päättänyt ostaa lihaa 10.000 kg.; myöskin perunoita ostetaan.

Elintarvelautakunnan kanslia Lahden hovissa on toistaiseksi avoinna joka arkipäivä klo 8–4, paitsi lauantaisin 8–2.

Elintarvelautakunta,

Maa-ilmansodan melskeet vaikuttivat Johanneksenkin elämään vuosi vuodelta enemmän. Lasitehtaan toiminta katkesi heti syksystä 1914, joten sen kautta saadut työtulot sekä muut tulovirrat jäivät saamatta. Työmahdollisuudet vähenivät laajemminkin ja elintarvikeavun tarve alkoi kasvaa. Kunta teki omia hankintatoimiaan ja välitti sen lisäksi valtakunnallista apua. Voin jakelu oli yksi näkyvä toimi ja esimerkiksi keväällä 1917 pitäjään saatiin 750 kiloa voita edelleen jaettavaksi. Pitäjäkohtaiset määrät olivat kovin vaihtelevia: Kuolemajärvi sai vain kolmanneksen verran, Muolaa saman verran kuin Johannes, Uusikirkko kaksinkertaisen ja Terijoki kolminkertaisen määrän. Elintarvikehuolto tuli vuoden 1917 kuluessa entistä vaikeammaksi. Kunta hankki syömäviljaa jaettavaksi sekä lihaa ja perunaa. Mustan pörssin kauppa kiellettiin sekä kaikenlainen elintarvikkeiden kauppa pitäjän ulkopuolelle. Nämä toimet lievittivät hätää, mutta ei niilläkään vaikeuksia poistettu.

Kunta pyrki löytämään työllistämisen keinoja hätäaputoista. Viipurin-Koiviston radasta oli tehty periaatteellinen rakentamispäätös jo 1910, mutta radan linjaus ja perustamistoimet olivat tekemättä. Syksyllä 1917 tätä hanketta kiirehdyttiin eduskuntaa myöten perustellen sitä hätäaputoiden tarpeella. Toinen työllistävä hanke oli Rokkalanjoen perkaus, johon kunta joulukuussa 1917 teki osallistumispäätöksen. Asiaa oltiin toteuttamassa yhteistyössä Kuolemajärven kanssa. Kunta oli aktiivinen toimija myös muuten vuoden 1917 lopulla ja siihen palataan tälläkin palstalla vielä myöhemmin syksyllä.

– Hannu Rastas –

Johannesjuhlat 5.8.

Hartaustilaisuus Paimion Pyhän Mikaelin kirkossa

Lippujennoston jälkeen Johannesjuhlat aloitettiin hartaushetkellä Paimion kirkossa. Kirkossa puhui pastori **Risto Kantonen** ja kanttorina toimi **Armi Laakso**. Päivän sanan luki **Terhi Reponen** ja musiikkia esitti taiteilija **Petri Laaksonen**. Muistomerkeille laskettiin seppeleet.

Runsas juhlaväki hiljentyi kuuntelemaan entisen rakkaan kotikirkkomme Johanneksen kirkonkelloja. Vakaasti ja juhlallisesti kumahtelivat kellot johdattaen ajatukset Johanneksen nykyiselle, raiskatulle kirkonmäelle. Kauniit koivut on kaadettu, ja valtavat kivi- ja tiilikasat ympäröivät kirkon pohjan suuruista kuoppaa. Kiitosvirren jälkeen pastori Kantonen puhui kirkastetusta Kristuksesta ja siitä, mitä se merkitsee. Petri Laaksonen esitti laulun ”Olkoon ylläsi kirkas taivas” ja Terhi Reponen luki tekstin, jossa kerrottiin israelilaisten sorrosta Egyptissä ja miten Herra kehotti Moosesta viemään kansan pois Egyptistä. Tämän jälkeen laulettiin tuttu virsi ”Maan korvessa kulkevi”. Saarnassaan pastori Kantosen aiheina oli, miten Kristus kirkastuisi seurakunnalle ja näkökulmia ihmisenä olemisesta. Hän vertaili myös israelilaisten ja meidän evakkojen kohtaloa. Meidän oli lähdettävä asuinsijoiltamme ja kysyttävä: ”Mihi myö ollaa oikee menos?” Ihmisenä oleminen on myös kotiin palaamista. Petri Laaksonen lauloi komeasti koskettavan ”Täällä Pohjantähden alla”.

Yhteisten asioiden puolesta rukoiltaessa pyydettiin varjelua sodista ja rukoiltiin rauhaa kaikkialle maailmaan. Muistettiin erityisesti myös nuorisoa. Petri Laaksonen laulettua laulut ”Sinä kävelet vetten päällä” ja ”Minä laulan kiitostani” veisattiin loppuvirtenä ”Soi kunniaksi Luojan nyt virsi kiitoksen”. Urkumusiikin jälkeen siirryttiin ulos. **Juhani Virta** ja **Hannele Kajander** sekä **Raimo Salmi** ja **Pirkko Vihanto** laskivat seppeleet kirkon seinustalla oleville muistomerkeille. Lippuvartiossa olivat **Aarre Rastas** ja **Terhi Reponen** sekä **Ari Sillanpää** ja **Ulla Rekikoski**.

– Liisa Katajainen –

Johannes-Seuran syyskokous

Syyskokoukseen osallistui 75 seuran jäsentä. Seuran puheenjohtaja **Janne Aso** avasi kokouksen. Hän kosketteli puheessaan Johannes-Seuran toimiston talon remontista koituvia taloudellisia vaikutuksia. Sovetskin kirkon rakentamisesta kuultiin, että varat ovat loppuneet. Kiviaidan rakentajia kaivattaisiin Suomesta.

Puheenjohtaja kehotti kaikkia osallistumaan historiatiedon keräykseen jälkipolville. Kansallispukutoimikunta sai kiitokset arvokkaasta talkootyöstä. Kokouksen puheenjohtajaksi kutsuttiin **Jaana Hörkkö** ja sihteeriksi **Soile Suomi**. Todettiin kokouksen laillisuus. Kokousilmoitukset ovat olleet Karjala-lehdessä 20.7. ja pitäjälehti Johannekselaisessa 5-6 ja 7. Jäsenmaksuksi päätettiin 15 €. Ensi vuoden toimintasuunnitelman esitteli Janne Aso ja talousarvion **Matti Puusa**. Keskustelua herättivät pitäjälehti Johannekselaisen mahdollinen digitointi ja vanhojen lehtien arkistointipaikat. Lehti-

toimikunnan pohdittavaksi jäi digitoinnin mahdollisuus. Arkistointipaikkoja ovat mm. Suomen Kansallisarkisto ja Turun yliopiston kirjasto.

Talousarvion ylijäämä 2000 € herätti myös keskustelua. Seuran tarvitessa toimintaansa ulkopuolista rahoitusta ei ole hyvä, jos talousarvio on ylijäämäinen. Talousarvioon tehtiin vähennykset tiedotustoiminnasta ja varainhankinnasta kummastakin 1000 €. Talousarviossa menot ja tulot menevät tasan.

Toimintasuunnitelma ja talousarvio hyväksyttiin. Johtokunnan erovuoroiset jäsenet varajäsenineen valittiin uudelleen. Toiminnantarkastajina ovat edelleenkin **Pirkko Kanervo** ja **Heimo Kukkonen** ja varahenkilöinä **Pirjo Amper** ja **Kaisa Ylhä**. Johtokunta asettaa myöhemmin toimikunnat. Kokouskutsut julkaistaan Karjala-lehdessä ja Johannekselaisessa. Seuran tiedotuksia julkaistaan myös seuran verkkosivuilla.

Puheenjohtaja päätti kokouksen kiittämällä aktiivisia osallistujia.

– Liisa Katajainen –

Saarelaisten kokous

Saarelaisten kokoukseen osallistujia oli paljon, vaikka aikataulu juhlilla oli tiukka. Tilaisuudessa keskusteltiin kesän kotiseutumatkasta ja mietittiin, miten nuorta sukupolvea saataisiin mukaan matkoille.

Tämän kesän saarimatalla oli 16 matkustajaa Revonsaaren eri kyliin ja 15 Haltiansaareen. Huunonsaareen ei tällä kertaa ollut menijöitä. Revonsaarelaisia meni Räihälään, Rapelille, Pukille ja Henttolaan. Ilolla todettiin haltiansaarelaisten runsas osallistujamäärä.

Matkoja saarille on tehty ainakin vuodesta 1990 lähtien. Useana kesänä niitä tehtiin jopa kolme kesän aikana. Sään haltija on aina suosinut meitä mutta oli nyt muuttanut mieltänsä. Ilma oli todella kylmä ja puuskittainen kova tuuli yltyi välillä myrskypuuskiin. Silloin tällöin taivaalta rapsahti sadekuuroja. Meri ärjyi tummana vaahtopäisine laineineen. Tottumaton matkustaja saattoi jo hieman pelätäkin. Tällä kertaa kaikki matkustajat soudettiin Riikosen rannasta tuttuun veneeseen. Iso vene on turvallinen, eikä merenkäynti tuntunut siinä kuin pienenä keinumisena.

Revonsaareen Lietteen rannalle pääsivät ensimmäiset matkustajat kohottamaan kotisaaren kunniaksi samppanjamaljan. Vene jatkoi matkaansa kiertäen Revonsaaren pohjoispään Riviniemen ja kuljettajan soutuessa sitten rannalle vuorollaan Rapelin, Pukin ja Henttolan kävijät. Aikaa matkaan Riikosen rannasta Haltiansaareen kului noin 3,5 tuntia. Vene kulki Haltiansaareen kapeasta salmesta Revonsaaren ja Villisaaren välistä. Haltiansaarelaiset rantautuivat soutuveneellä kotisaareensa etsimään omia tai sukulaistensa entisiä asuinpaikkoja.

Iltaa kohti tuuli tyyntyi ja merenkäynti laantui. Me kaikki revonsaarelaiset odottelimme venettä Nikkolan rannalla. Rannalle ovat paikalliset rakentaneet pöydän ja penkkejä ja hyvän nuotiopaikan. Kelpasi siinä vielä paistaa makkarat ja seurata merellä seilaavan purjeveneen purjehdusta.

Paluumatkalla voitiin katsella veneen kannelta ohi lipuvia kauniita maisemia. Horisonttiin häipyivät vähitellen tutut saaret. Perinteinen kotisaarella käynti aloitti taas kesänvieton. Mieltä jäivät askarruttamaan venäläisten aikomukset Revonsaarella. Räihälässä ”Katajaisten kujasista” oli tehty suora tienpätkä Selkätielle ja puita oli kaadettu. Onkohan aikomus rakentaa kesämökki kauniiseen Koivuniemeen? Kokouksessa pohdittiin myös veneasioita. Niin kauan kuin saarissa on vielä jäljellä talojen perustuksia, niihin voitaisiin maalata siinä asuneen suvun nimi jälkipolvien tiedoksi! Lopuksi päätettiin pitää saarelaisten yhteinen pikkujoulu.

Kiitos kaikille saarimatustajille ja kokoukseen osallistujille! Hyvää syksyä kaikille ja myötätuulta purjeisiin!

– Liisa Katajainen –

Paavo Hörköstä kunniajäsen

Johannesjuhlilla pidetyssä **Hörkön** sukuseuran vuosikokouksessa Vistan koululla käytiin läpi seuran perustamisasiakirjan 17. pykälässä mainitut asiat, kuten toimintakertomus ja -suunnitelma sekä talousasiat. Yhteistyö **Simo Hörkön** sukuyhdistyksen kanssa jatkuu eli seurojen järjestämiin tapahtumiin ovat molempien yhdistysten jäsenet tervetulleita.

Erovuorossa olevista hallituksen jäsenistä **Pirkko Vihanto** valittiin uudelleen. Sen sijaan **Paavo Hörkkö** luopui hallituksen jäsenyydestä, ja hänen tilalleen valittiin **Juha V. Hörkkö**. Paavolle myönnettiin kunniajäsenen arvo aktiivisuudesta sukuseuraa perustettaessa, toiminnasta hallituksen jäsenenä sekä karjalaisen muistitiedon jakamisesta nuoremmille polville.

Sukuseuran isännänviirejä on jälleen saatavilla hintaan 105 euroa.

– Kaija Sipilä – Kuva: Sari Scimone

Johannesjuhlat 5.8.

Koko suku nukkehahmoissa

Kuvat: Sari Scimone

Johannesjuhlilla moni pysähtyi sisään-tuloaulassa katselemaan mielenkiintoista nukkenäyttelyä ja kuuntelemaan nukkehahmojen tarinoita, joita eläväisesti kertoivat itse nukkiin tekijä **Janette Räikkönen** ja hänen miehensä **Jouko**.

Ken malttoi juhlaikiireissään pysähtyä kuuntelemaan iloisen ja pirteän Janette Räikkösen tarinointia, löysi nopeasti yhteyden Johannekseen.

– Mää olen näit Länsi-Suomen tyttöjä, eliäkä Turust kotosin, mutta löysin heilin Karjalasta, Joukon. Niin siinä sitten kävi, että olin 18-vuotias ja hän oli mua kolme vuotta vanhempi ja ruvettiin seurustelemaan. Sain tällaisen karjalaispojan, joka ei ollut mitenkään iloinen, vaan aika vakava. Tiedän Joukon puolen suvusta melkein enemmän kuin hän, koska olen enemmän kiinnostunut sukututkimuksesta. Joukon äiti on Kaijalasta. Hän on **Hiek'kuopan Helka** (o.s. **Väntsi**), ja hän on sisarus-sarjansa toiseksi nuorimpana ainoa na heistä elossa. Aika moni on hänet näillä Johannesjuhlillakin tunnistanut Hiek'kuopan Helkaks, mutta nyt 96-vuotiaana hänen vointinsa ei juhlille

Näinkin visuaalisesti voi sukupuunsa esittää: Hiek'kuopan Helka, hänen lapsensa Hilkka ja Jouko puolisoineen sekä näiden lapset ja lapsenlapset nukkehahmoiksi muutettuina. Helkan lapsenlapsenlapsia on kaikkiaan 17. Johanneksen kansallispuvuissa pojanpoika Jaakkima Räikkönen puolisonsa Kaarinan kanssa takana vasemmalla, oikealla tyttären pojanpoika Touko Ilmari.

tulota enää salli. Hänellä on suuri kaipuu Karjalaan, jonne haluaisi päästä. Janette kertoi Johannesjuhlilla esittelemensä nukkiin toimivan myös suvun esittelijöinä, sillä nukkiin malleina ovat Hiek'kuopan Helka, hänen lapsensa puolisoineen, lapsenlapset puolisoineen sekä lapsenlapsenlapsia. Hieno palanen johannekselaistakin historiaa aivan uudella tavalla esiteltynä! Joka ikisellä nukeista on oma historiansa. Nuk-

tekoon Janette ryhtyi v. 2015 käytyään ensin nukkekurssilla opettelemassa, miten tehdään Naantalin nukke, 'jeegeri och jeegerska' eli Savon jääkäri ja hänen morsiamensa. – Kun olin yhden parin sitten tehnyt kurssilla, niin sanoin etten rupea tekemään tällaisia samantaisia, en halua olla mikään kopiokone. Kokeilin sitten kaikennäköistä muuta, tein esimerkiksi itseni ja Joukon. Sitten minua kannustettiin, että jollet kerran pidä historiallisten nukkiin teosta, tee sitten naantalilaisia nukkeja. Niin sitten tein aika tiukasti naantalilaisia nukkeja, mutta sitten meidän 16-vuotias pojanpoika katsoi minua kauniisti silmiin ja sanoi, että kyllä minä mami tykkäisin, jos sinä minustakin tuollaisen nukein tekisit. Niin sitten päätin, että koko suku pamahtaa sitten nukeiksi! Ja niin nukkeja rupesi syntymään...

– Sari Scimone –

Johannesta juhlimassa

Kuukausia sitten, kun vasta suunnittelin muuttoa Suomeen, minulle ehdotettiin osallistumista Johannesjuhlille. Minulla ei tuolloin ollut mitään käsitystä siitä, mikä juhla on kyseessä. En ole koskaan käynyt Johanneksessa, mutta nyt minulla on pieni näkemys esivanhempieni kotipitajästä ja sukulaisten kokemuksesta matkan varrella.

Sukulaisiaan säännöllisemmin tapaaville on tavallista vaihtaa kuulumisia keskenään. Minulle – USA:sta tullessa ja tuntien vain vähän sukuni historiaa – suomalaisten serkkujeni tapaaminen ja heidän tarinoidensa kuuleminen oli iso ilo. Sukututkimus todistaa kaukaiset yhteytemme. Huumorintaju ja sanaleikki, leikillinen puhe, yhdistää ja ylittää sukupolvien väliset kuilut. Niinpä tavatuamme nyt ensimmäisen kerran, voimme odottaa, että jonain päivänä meillä on yhteisiä kokemuksia, joille nauraa.

Pääjuhlissa esitelty Johanneksen naisen uusi kansallispuku ja sen toteutuksen yksityiskohdat ovat todellinen ylpeydenaihe niin historian kuin kulttuurin tutkimuksen kannalta. Amerikkalaisilla ei ole kansallispukua – paitsi ehkä siniset farkut ja t-paidat – historiallisia pukuja näkyy enimmäkseen museoissa ja juhlissa. En tunne kansallispukuhankkeeseen kuuluneita henkilöitä, mutta olen iloinen, että niin moni talkootyöläinen sai tunnustusta julkisesti. Vain näiden ihmisten ajan ja osaamisen avulla tuollaiset projektit voivat toteutua.

Olen edelleen suomen kielen opiskelija, ja vaikka en tunnistanutkaan kaikkia sanoja, koin musiikkiesitykset ja ”Älä minnuu unohda” -esityksen erityisen koskettaviksi. Miksi yleensä vaivaudumme

tulemaan Johannesjuhljen kaltaisiin tilaisuuksiin? Emmekö tule juuri Johanneksen pitäjän muisteleminen vuoksi? Muisteleminen ja vanhojen tarinoiden kuuleminen palauttaa mieleemme sen mistä olemme tulleet ja vahvistaa samalla identiteettiämme. Riippumatta nykyisistä asuinsijoistamme kannamme aina mukana muistoja nuoruudesta, perheestä ja yhteisöstä. Johannesjuhlilla juhliin jaettua kokemusta ja yhteisön identiteettiä. Miten luontevaa onkaan jakaa tietoa perinneruista, lauluista, ja tavoista – vielä luontevampaa on tehdä se lasten ja lastenlasten kanssa samalla vahvistaen heidän siteitään omaan historiaansa ja kulttuuriinsa! Vanhojen tarinoiden tunteminen, perinnemaista nauttiminen, yhteisöllisyyden tunteen jakaminen – oli se sitten kuinka kaukana tahansa ajassa ja paikassa – tekee omasta elämästämme täydempää ja niin paljon parempaa.

Vuosia sitten **Martta Mikkilä**, vanhempi Karjalan evakko, sanoi minulle: ”Astu aina ensin oikealla jalalla, niin kävelet oikealla tiellä tänään.” Tämä sanonta tuntuu yhä todelta nykyäänkin. Tullessamme Johannesjuhlille astumme ensin oikealla jalalla, muistaen mistä olemme kotoisin, sitten vasemmalla, kävellen tulevaisuuteen.

– Karin Hokkanen –
(vapaa suomennos: **Sari Scimone** ja **Marjatta Haltia**)

DNA-sukututkimuksesta lisäinfoa juhlilla

Viime vuoden Johannesjuhlilla sai DNA-infopisteemme sen verran huomiota, että päätimme varata oman kokoontumistilan Paimion juhlille. Pieni luokka täyttyi, ja saimme hakea lisäistumia muista tiloista. Kiinnostuneiden joukko jatkaa selvästi kasvamistaan, joten harkinnassa on oman johannekselaisen projektin perustaminen. Pienryhmässä olisi helpompi pohtia geneettisen sukututkimuksen saloja, analysoida saatuja tuloksia ja joukolla miettiä ratkaisuja esille tuleviin kysymyksiin. Kun tämä projekti käynnistyy, tiedotamme siitä lisää.

Marjatta Haltia, Markku Komonen, Heli Koso, Sari Scimone
Kuvat: Sari Scimone

Komosten sukuyhdistyksen puheenjohtaja, sekä perinteistä että geneettistä sukututkimusta harrastava ja erityisesti isälinjan tutkimuksiin perehtynyt Markku Komonen kertoi tapaamisesta siitä, miten DNA-testejä on hyödynnetty Komosten tutkimisessa. Markku Komosen äiti Maija Komonen (o.s. Kosonen) on syntynyt Johanneksen Pukkisaareissa.

DNA yhdistää ja tuo uusia ystäviä (kuva alla vasemmalla): DNA-testit vahvistivat Heli Koson (vas.) ja Karin Hokkasen (oik.) olevan 8. serkut. Marjatta Haltialla on useita serkkulinjoja kummankin kanssa sekä isänsä että äitinsä puolelta, lähimmillään 4. serkku Helille ja 6. serkku Karinin isälle Robert Hokkaselle.

DNA-tapaamiseen osallistuneissa oli niin geneettistä sukututkimusta jo harrastavia ja DNA-testejä tehneitä kuin myös siitä kiinnostuneita ja testin tekoa vasta harkitsevia.

Johannesjuhlat 5.8.

Suomalaisen kansallispuvun syntymäpäivän viettoja juhlilla

Johannesjuhlat osuivat tänä vuonna samaan päivään suomalaisen kansallispuvun syntymäpäivän kanssa – uuden, tarkistetun Johanneksen kansallispuvun julkistamisen ajoitus oli siten täydellinen. Suomalaisen kansallispuvun syntymäpäivää on vietetty vuodesta 2005 alkaen aina elokuun viidentenä päivänä.

Vuonna 1885 keisari Aleksanteri III ja keisarinna Maria Feodorovna vierailivat Suomessa ja 5.8. he olivat Lappeenrannassa. Suomen naiset lahjoittivat tuolloin keisarinalle sou-tuveneen Suomen omaleimaisuuden ilmentäjänä. Veneen souti juhlapai-kalle kahdeksan neitoa juhlapuvuissa, jotka edustivat Suomen eri säätyjä ja maakuntia. Myös hallitsijaparia vas-tassa ollut satapäinen ihmisjoukko oli pukeutunut kansallispukuihin. Tämä oli ensimmäinen suurempi kansallis-

pukujen julkinen esiintyminen, ja siksi elokuun viidettä päivää pidetään suoma-laisen kansallispuvun syntymäpäi-vänä. Nykyisin päivää vietetään myös ’valtakunnallisena kansallispukujen tuuletuspäivänä’, jota on alettu viettää vuodesta 2010 lähtien. Tuuletuspicknick-tapahtumat ovat vuosi vuodelta suosituimpia. Tänä vuonna kansallispukuja nähtiin Johannesjuhlillakin ilahdutta-vasti aiempaa enemmän. Kuvissa vain osa juhlilla nähdystä kauniista puvuista.

Riitta Kukkonen – Puku on siskolta lainattu, tehty 1970-luvulla. **Eeva-Liisa Hentula o.s. Kesäläinen** (oikealla) – Päälläni on äitini **Liisi Kesäläisen** (o.s. **Rastas**) puku, hän on tehnyt tämän suurimmaksi osaksi itse. Kangasosa on teetetty, mutta esi-liinan ja rekkon on äiti itse tehnyt. Puku on äidin, mutta näillä juhlilla olen minä tavannut tätä käyttä. Olen käynyt juhlilla kaksikymppisestä asti. Alkamassa osaltani varmaan nyt yli kolmannetkymmenet juhlat.

3. Uudistettua Johanneksen pukua tutki tarkasti myös **Anna-Liisa Heinonen**, kotiteollisuusopettaja ja kädentaitojen opettaja Turun suomenkielisessä työväen-opistossa. Hänen yllään juhlilla nähtiin Maskun seudun kansallispuku. – Juuriltani olen eteläpohjanmaalainen ja ensimmäinen pukuni on syntymäpaikkakuntani Teuvan puku. 1980-luvun puolessavälissä perheemme muutti Maskuun ja tutus-tuin heti Maskun kansallispukuhankkeeseen ja ihastuin pukuun ja puvun histori-aan. Puku perustuu Maskun seudulta Turun historialliseen museoon ja Suomen Kansallismuseoon taltiioituun kansanpukuaineistoon. Puku toteutettiin Suomen kansallispukuneuvoston ja Maskun kunnan välisenä yhteistyönä ja hanketta hoiti Maskussa kotiteollisuusopettaja **Leila Puttaa**.

4. Johannes-Seuran ansiomitalilla juhlilla palkittu **Maire Suominen** Alavuden kuoropuvussa. Puku on suunniteltu 1920-luvun lopussa.

5. **Jouko Räikkönen** Johanneksen miesten kansallispuvussa. Puku esiteltiin yleisölle Johannesjuhlilla vuonna 1956.

6. **Janette Räikkönen** Houtskärin kansallispuvussa. Puku kuuluu Suomen ruot-sinkielisen alueen kansallispukuihin, joita hoitaa Föreningen Brage. Janette kertoo valinneensa aikanaan puvun nimenomaan ulkonäön perusteella; värien ja nuoren tytön päänauhujen vuoksi.

Kuvat: Sari Scimone

Päätilän koulupiirin tapaaminen

Kuvat: Arto Kesäläinen

Perinteiseen aloitettiin tapaan Satumaa-laululla. **Hannu** toivotti kaikki tervetulleiksi. Haastettiin ja taas laulettiin. **Kari Sinkkonen** kertoi kaveriensä kanssa tekemästään Kannaksen matkasta, jolla kävi myös Päätilässä. Osallistujia oli yli 20, ja luokahuone melkein täynnä. Hyvää syksyä toivottaa johtokunta. (Kirjoitti **Arto**.)

Johannesjuhlat 5.8.

Päiväjuhlan pyörteissä

Puheenjohtaja Janne Aso antoi tervehdyssanoissaan ajankuvaa seuran toimintoihin ja ta-
pahtumiin seuran lähipiirissä. Muutoksien maailmassa eletään ja niihin seurakin joutuu
kantoja ottamaan tai ainakin vaikutuksia arvioimaan. Pitkäjänteisyyttä ja seuran tehtävää
muistojen säilyttämisessä tai siirtämisessä ei pidä unohtaa. Pukuhanke oli tässäkin yhtey-
dessä myönteisesti esillä, samoin juhlallisuudet, joita Sovetskissa on käynnistetty teemalla
Johannes 400. Aikakirjoista on päätelty, että Kakin kappeliseurakunnan aloitusvaiheesta
on kulunut tuo tasavuositiedon määrä.

Säestyksellä ja ilman säestystä

Riitta Saarnivaara ja Aino Tikka joh-
dattelivat yleisön musiikillaan juh-
latunnelmiin jo ennen puheita. Siitä
jatko ajallaan Mikaela –kuoro Riitta
Saarnivaaran johdolla. Musiikin laji
oli a cappella eli ilman säestystä, jonka
juontaja Pekka Saaristo arvattavasti
ilmaisi ”akkapella”-lauluksi. Maritta
Lehtiön lausuntaosuus täydensi esitysten
sarjaa ja vei ajatukset Kannaksen kujille.

Tuttuun kouluympäristöön juhla-
puhujaksi kutsutun Outi Fingerroosin
puheessa oli yhdistelmä omia koke-
muksia ja perinnetutkimuksen maail-
masta saatua laajempaa näkökulmaa.
Suomalaisuutta, karjalaisuutta ja jo-
hannekselaisuutta hyvässä paketissa.
Pöytäkirjoja esityksestä löytyy lehden
etusivulta sekä näiltä teemasivuilta.

Lastuna laineilla – lehtinä tuulessa

Itse itseään säestävä musiikin moni-
toimiammattilainen Petri Laaksonen
avasi yleisölle harvinaisia ikkunoita
omien säveltämisensä maailmaan. Oheisen
otsikon mukainen laulu evakkonäy-
telmä Silkkitiestä aloitti sarjan ja sitä

Kuva: Tatu Kosonen

Ansiomerkit yhdessä, edessä Paavo
Hörkkö, Pirkko Mäki, Sakari Sailola ja Maire
Suominen. Takana Janne Aso ja Juhani Virta.

Kansallipukuhanke sai näkyvän muodon

Hankekoordinaattori Sirpa Saaristo
kertoi miten esittelyyn tuleva asukoko-
naisuus on tuloksena pienimuotoisem-
masta selvitystyöstä. Käytössä olleelle
äyrmöispuhujaiselle kansallispuvulle
haluttiin tämän vuosikymmenen alussa
kaavat, työohjeet ja päähine. Asia johti
toiseen ja tiedon lisääntyessä löytyivät
mallit ja perusteet rakentaa uusi ratkaisu
savakkopukumalliksi. Sille on haetta-
vissa virallistaminen, kun hanketyö
hoidetaan kuntoon. Sille on saatavissa
myös kaavat, työohjeet ja päähine, joita
alkuun kaivattiin.

Kansallispuvukonsultti Taina Kangas
esitteli uuden puvun, jonka osien havain-
nollistamiseen tarvittiin enemmän kuin
yhdessä mallin panos. Siis kaksi mallia ja
yksi pukukokonaisuus. Esittelyn jälkeen
mallit olivat kiertokäytössä yleisön kes-
kellä ja vastailivat kysymyksiin sekä antoivat
mahdollisuuden tutustua pikaisesti eri
kangasmateriaaleihin. Hankkeesta ja sen
tuloksista on tarkempaa tietoa omalla
teemasivulla tässä lehdessä.

Kiitokset ja katse eteenpäin

Karjalan Liiton hopeinen ansiomerkki
luovutettiin Janne Asolle sekä Juhani
Virralle. Seura palkitsi omalla mita-
lillaan Paavo Hörkkön, Pirkko Mäen,
Sakari Sailolan sekä Maire Suominen.
Lehden avustajapalkitsemiset suun-
tautuivat tällä kertaa Yhdysvaltoihin,
Kaakkois-Suomeen sekä Turun seudul-
le, niistä lähemmin pääkirjoituksessa.

Juhlan päätteeksi Janne Aso kiit-
ti käytännön järjestelyistä vastanneita
ja toivotti juhlaisten tervetulleeksi
Piikkiöön ensi kesän tapaamiseen.

– Hannu Rastas –

Juhlapuheesta poimittua

Etnologian professori Outi Fingerroos

Kuva: Liisa Katajainen

Arvoisat juhlavieraat,
Istuin jokunen vuosi sitten tässä samai-
sessa paikassa, kun juhlittiin Johannes-
Seuran pitkää taivalta ja karjalaisen
heimon yhteisöllisyyttä. Ohjelmaan
kuului totutun tavan mukaan puheet,
musiikkiesitykset ja kunniamerkkien
jakamiset. Lopulta tuli hetki, kun juh-
layleisö nousi esittämään Karjalaisten
laulun. Missään muualla se ei tunnu
samalta. Sinä hetkenä moni kaivaa käsi-
laukustaan nenäliinaa ja miesten komea
ääni ylisee kuin ukkonen järvenselällä.
Kysymys on karjalaisesta heimohenges-
tä, sukupolvikokemuksesta ja perinteen
katkeamattomuudesta sukupolvien ket-
jussa. Karjalaisten laulun toinen, har-
vemmin laulettu säkeistö kuuluu:

*Perintönä laulun juuret
meill' on entisajoilta,
jolloin kaikki toimet suuret
laulun tehtiin mahdollilla,
jolloin meidän kankahilla
taitomiehet askaroi,
nuotioilla nokisilla
ongelmoita askaroi.*

Karjalaisten laulun on säveltänyt ja sa-
noittanut Pekka Juhani Hannikainen.
Siitä lauletaan nykyisin vain ensim-
mäinen, neljäs ja viimeinen säkeistö –
säkeistöjen todellisen määrän ollessa
seitsemän. Hannikainen vietti laulun
teossa pitkän, lähes parikymmenvuo-
tisen työrupeaman. Sitä on siis hiottu,
mietitty ja muokattu tarkoin – niin kuin
ihmisten mieliin jääviä lauluja ja perin-
teitä yleisemminkin.

Karjalaisten laulu on yksi Suomen maa-
kuntalauluista, joita sävellettiin 1800-lu-
vun puolivälistä lähtien. Niiden tutut
sanat ja tarttuvut melodiat herättävät
muistoja ja vahvoja tunteita. Ne ovat ik-
kunoita kansallisromanttiseen Suomeen,
talonpoikaisiin perinteisiin ja maakun-
taidentiteetteihin. Moni tämänkin salin
henkilö on oppinut maakuntalaulunsa
kansakoulun penkissä, yhdistystoimin-
nassa ja karjalaisten omissa riennoissa.

Maakuntalaulut ovat osa suoma-
laista perinnettä ja perinnetietoutta.
Erityisesti perinne viittaa kansan muis-
titiedon varassa säilyttämään henkiseen
kulttuuriin. Se myös välittyy ajallisesti
ja paikallisesti sekä sukupolvelta toisel-
le. Etnologian emeritusprofessori Bo
Lönnqvist on kirjoittanut, että tietyn-
laiset symbolit ja tunnuskuvat säilyvät,
vaikka kielialue tai kotiseutu muuttuu
tai häviää. Juhannussalko, talonpoikai-
set hääperinteet, kansallispuvut ja Lucia
esimerkiksi eivät ole olleet riippuvai-
sia ajasta ja alueesta, vaan ne toimivat
maalla ja kaupungissa, kotimaassa ja
siirtolaisten parissa. Ne eivät myöskään
ole vain tietyn sosiaalisen luokan sym-
boleita vaan koko kansan omaisuutta.

Perinne on sekä historiallista että
muuttuvaa, jotakin tässä päivässä elävää.
Tänäänkin johannekselaista perinnet-
tä uudennetaan kesäjuhlien totuttuja
kaavoja toistamalla. Muutoksen tuulet
puhalsivat juhlissa silloin, kun ne muut-
tuivat kaksipäiväisistä yksipäiväisiksi –
tosin kyse oli niin perustavanlaatuisesta
perinteen uudistamisesta, että muutos-
ta ei tehty yhdessä eikä kahdessakaan
vuodessa.

Johannesjuhlat 5.8.

Maritta Lehtiö. Kuva: Liisa Katajainen

Mikaela-kuoro luo tunnelmaa. Kuva: Liisa Katajainen

Kansallispukutoimikunnan jäsenet Pirjo Amper (vas.), Liisa Katajainen, Hilikka Heinonen, Hannele Kajander, Marjatta Haltia ja Riitta Kukkonen. Kuva: Sari Scimone

Eevertti ilmestyy paikalle aina kun Saariston Pekka pitää taukoa. Kuva: Tatu Kosonen

Aino Tikka ja harmonikka. Kuva: Liisa Katajainen

Petri Laaksosen hymyä työväliseen ääressä. Kuva: Liisa Katajainen

Savakkopuku äyrämöispuvun rinnalle

Kun Johannes-Seura perustettiin vuonna 1949, sen yhdeksi päätehtäväksi linjattiin johannekselaisten kansallispukujen aikaansaaminen. Työhön ryhdyttiin ripeästi ja vuoden 1951 Johannesjuhilla järjestettiin yleisöäänestys kahden naisten puvun välillä. Äänestyksen voitti äyrämöistyyppinen sinihameinen ja -liivinen arvokas kokonaisuus.

Miksi uusi puku?

Monet ovat saaneet pukunsa aikana, jolloin pukukokonaisuuden voi ostaa valmiina. Nykyään uuden puvun saa vain itse valmistamalla tai teettämällä. Se ei ole yksinkertaista, sillä sopivia kankaita ja muuta materiaalia on vaikea löytää valmiina. Jos sattuu saamaan tarvikkeet, kaavat ja valmistusohjeet puuttuvat, on käytettävä mallina jonkun vanhaa pukua. Ammattilaisilta tämä onnistuu, mutta sille on hintansa.

Vuoden 2012 syyskokouksessa Johannes-Seuran johtokunnalle annettiin lupa aloittaa Johanneksen naisen ja miehen kansallispuvun tarkistamistyö, jotta niille saataisiin vahvistetut kaavat ja valmistusohjeet sekä tiedot pukumateriaaleista. Hanketta johtamaan valittiin **Pirjo Amper** (e. **Ruoho**). Johannes-Seuran tekemä tarkistuspyyntö käsiteltiin Suomen kansallispukukeskuksessa. Tutkittuaan pukujen historialliset perustelut se päätyi ehdottamaan kokonaan uutta pukua, koska äyrämöispukukokonaisuudelle ei ole selvää esikuvaa. Sen sijaan savakkopuvulle on useita vaatekappaleita, joista syntyisi näyttävä kokonaisuus. Näin saataisiin myös yksityiskohtaiset valmistusohjeet ja kaavat, määriteltäisiin materiaalit sekä hankittaisiin pukua myös markkinoiva valmistaja.

ELY-hanke

Syyskokouksen 2015 päätöksellä saatiin valtuudet jatkaa naisen uuden puvun valmistushanketta. Seuran osuus kustannuksista rajattiin 20 000 euroon, yli menevä osa olisi hankittava muualta. Hanketta varten perustettu työryhmä ehdotti, että taloudellista tukea haettaisiin Varsin Hyvä ry:n Leader-rahoitukselta.

Hankkeelle tarvittiin myös koordinaattori, joksi valittiin kokemuksensa perusteella **Sirpa Saaristo**.

Nyt, elokuussa 2017, itsenäisen Suomen viettäessä 100-vuotisjuhlaansa, suomalaisen kansallispuvun syntymäpäivänä, julkistettiin Johanneksen naisen uusi, savakkotyypinen kansallispuku.

Kaksi pukua

Pukuhankkeen aikana on herättänyt ihmetystä, miksi vanha kansallispuku ei kelpaa. Tämä on väärinkäsitys. Tottakai se kelpaa. Savakkopuku ei syrjäytä äyrämöispukuamme, se on vaihtoehto niille, jotka haluavat itselleen Johanneksen kansallispuvun, mutta eivät löydä sopivaa äyrämöispukua eivätkä sille tekijää.

Kuva: Kanerva Frantti.

On pukumme sitten äyrämöinen tai savakko, käyttäkäämme sitä mahdollisimman usein!

Miehet joutuvat vielä odottamaan omaa uutta pukuaan. Sille on suunnitelma ja osarahoitus olemassa, mutta loppurahoitus puuttuu.

– Marjatta Haltia –

Röijyissä komeat laskokset takana.

Kuva: Liisa Katajainen

Kansallispukukonsultti Taina Kangas tyytyväisenä mallien kanssa.

Pukukokonaisuus ja sen osat

Pukukokonaisuuden on Kansallismuseoon talletettujen vaatekappaleiden mukaan suunnitellut asiantuntija, tutkija **Leena Holst**. Kansallispukukeskuksen koordinaattori **Taina Kangas** on johtanut puvun valmistusta. Hän tekee puvun osien kaavasarjat ja laatii teko-ohjeet, jotta saamme puvut tuotantoon ja kaikkien saataville. Taina Kangas myös esitteli puvun julkistamistilaisuudessa Paimiossa.

Puvun osien valmistukseen ovat osallistuneet alansa ammattilaiset: hame-, esiliina- ja sarkakankaan kutoja **Soja Murto-Hartikainen**, vaatekappaleiden ompelija **Minna Koskinen** ja päähineen valmistaja **Marjo Vainio**, joka toimi myös tutorina **Minna Koskiselle**.

Malleina olivat **Irma Lempinen** ja **Leena Saaristo**, joiden ylle koottiin puvun osista erilaiset yhdistelmät havain-

nollistamaan niitä mahdollisuuksia, joita puvun useat osat suovat. Pelkästään sukkiin väriä vaihtamalla saadaan kolme erinäköistä asukokonaisuutta. Vaihtelua saadaan myös esiliinoilla ja niiden pukemistavoilla sekä huiveilla. Ja jos hankkii molemmat hameet, vaihtoehtoja onkin jo melkoinen määrä.

Pukeminen

Pukukokonaisuuden alle puetaan puuvillainen tai pellavainen vyötäröltä laskostettu alushame, joka kohottaa hameen näyttäväksi. Sukat ovat joko punaiset, mustat tai valkoiset. Sukkasiteetkin kuuluvat asiaan. Ne voivat olla esim. ristikkonauhaa, vaikka niiden kuosista ei pukusuunnitelmaan ole kirjattu yksityiskohtia. Kengät ovat mustat pintanahkaiset nauhakengät tai avokkaat.

Paita

Varsinaisista vaatekappaleista puetaan ensimmäisenä paita. Se on pitkä, valkeaa pellavapalttinaa ja siinä on pystykaulus, joka on edestä auki. Halkion reunaa koristaa hammasrivireikämmel (pukukokonaisuuden ainoa koruommel tai kirjonta). Paidan väljät puolipitkät hihat poimutetaan tiiviillä vetopoimutuksella hihansuusta ja olkapäiltä, jolloin syntyy kaunis pallomainen vaikutelma.

Hame

Hameesta on kaksi vaihtoehtoa. Toinen on punavalkea, pystyraitainen, puolivililainen, kudotusta kankaasta valmistettu. Vaihtoehto on mustaa kamlottia (ohutta villapalttinaa, ostokangas). Hameet on laskostettu vyötäröltä takapainotteisesti, niin että takana on suurempia laskoksia kuin edessä.

Liivi

Liivi on kaunista vadelmanpunaista kamlottia. Se on pitkä, lantiolle ulottuva ja takana sen helmuksessa on korkeat volllit (körtit, laskokset). Niiden tarkoitus on lisätä komeutta, takapainotteisuutta. Liivi solmitaan edestä oikealle kohdalleen liivin sisäpuolelle ommelluilla sinivalkeilla pirtanauhoilla. Etureunassa on vielä messinkinen lankahakaspari.

Esiliina

Esiliina on joko punavalkea, pystyraitainen puolipellavainen (kudottu) tai valkeaa pellavapalttinaa (ostokangas). Esiliina on runsaasti laskostettu, joten se peittää hameen etupuolelta melkein kokonaan. Esiliina solmitaan sinivalkeisilla pirtanauhoilla, jotka saavat jäädä näkymään takaa hameen päälle. Pukemalla esiliina liivin päälle asukokonaisuus näyttää edestä aivan erilaiselta.

Röijyt

Kaiken komeuden päälle voidaan pukea vielä kuparinruskea lampaanlapahihainen silkki-röijy. Siinä on pellavavuori, takana samanlaiset korkeat laskokset kuin liivissä. Myös röijy vyötetään sisäpuolella olevalla sinivalkeisella pirtanauhalla paikoilleen. Hihat ovat pitkät, ranteesta kapeat ja ylettyvät kämmenselkään. Hihansuussa on hakaskiinnitys ja ne nostetaan vähän ylöspäin korostamaan leveän ja runsaasti poimutetun yläosan lampaanlapavaikutelmaa. Hihan kiinnityssaumaan, hihansuihin ja pääntiehen sekä etureunaan on ommeltu silkki-kankaiset tereet. Kiinnitystä varten on etureunassa myös lankahakaspari. Liivin volllit näkyvät silkki-röijyn volllien alta ja lisäävät pukukokonaisuuden takapainotteista runsautta. Silkki-röijyn voi pukea myös suoraan paidan päälle ilman liiviä.

Päälyysvaate on valkea sarkaröijy. Se on kaulukseton, volllit kuten liivissä ja silkki-röijyssä. Pienenä yksityiskohdina on pääremeissä käytetty sininen huolittelulanka. Röijy suljetaan edestä pellavaisilla nyöreillä rinnan alta.

Päähine

Kaiken kruununa aikuisella naisella on mustasta silkki-langasta virkattu hattu. Reunus ja laki on koristeltu värillisin helmin. Reunustaan on solmittu pitkät mustat hapsut (ripsut). Päähineen paikka on pään takaosassa. Sen alla käytetään nutturaa, hiussykeröä tai esim. pellavalangasta tehtyä irtolettiä ja kiinnittämisessä voi käyttää apuna neuloja. Tyttöillä on päässään punaiset silkkinauhut.

Pukukokonaisuutta täydentää ja tarpeen vaatiessa elävöittää kaulavaate eli huivi, joka voi olla valkeaa pellavapalttinaa tai painokuvioitua silkkiä.

– Pirjo Amper –

Hankekoordinaattori Sirpa Saaristo.
Kuva: Liisa Katajainen

Kuva: Kanerva Frantti

Kesäpaita kansallispuvun kuvioin

Johanneksen ensimmäinen kansallispuvu antaa yhä inspi-raatiota käsityöharrastukseen. Kuvat: Tarja Bennettin kokoelma

Tarja Bennett sovelsi kansanomaiseen kesäpaitaansa kauniita ristipistokuvioita naisen puvun esiliinasta. Ristipistotyössä lankojen laskeminen on tarkkaa työtä, vaikka kangas olisi kuin-ka harvaa. Tarja kertoi tehneensä kirjailut pääasiassa iltaisin hyvän lampun alla ja arvioi työhön menneen ainakin pari viikkoa täysiksi työpäiviksi muutettuna.

Tarjan isä Tenho Reponen syntyi Kaijalassa, vanhemmat Taavi ja Hulda (o.s. Hörkkö) Reponen.

Karjalaisen kansan messu ja Kuolemajärvi-juhla

Tervetuloa Jumalanpalvelukseen ja Karjalaisen kansan messuun Turun Martinkirkkoon (Huovinkatu 5)

sunnuntaina 10.9.2017 klo 10.

Jumalanpalveluksessa saarnaa pastori Liisa Kuusela ja mes-sussa avustaa Turun Karjalakuoro johtajanaan Heikki T. Korhonen. Ainutlaatuinen kokemus, tule mukaan!

Jumalanpalveluksen jälkeen klo 13 alkaa Kuolemajärvi-juhla Turun VPK:n talossa, Eskelinkatu 5. Ohjelmassa emeritus-professori Paavo Okon juhlapuhe Karjalaan jääneen omaisuu-den korvaamisesta. Musiikista vastaavat Turun Karjalakuoro ja Turun sotaveteraanisoittajat.

Tervetuloa! Vapaa pääsy, myös buffetti löytyy.

Vanhan laukun tarina

Mitä muistoja tämä vanha laukku kertoo? Se kertoo onnellisista ajoista kauniissa Karjalassa. Ajasta, jolloin äitini ja isäni elivät avioliittonsa ensimmäisiä vuosia.

Aleksanteri oli taitava kirvesmies ja hän soitteli viulua ja haitaria kolmen miehen orkesterissaan. Paikkakunnan tanssi-paikat tulivat tutuiksi, kun kierrettiin soittelemassa paikallisissa iltamissa. Ja sieltäpä hän löysi oman mielitietynsä-kin, sorean Helvi-neidon. Eikä aikaakaan, kun salskea sulhas-mies saattoi nuoren Helvin alttarille. Heidät vihittiin kauniissa Johanneksen kirkossa vuonna 1930. Pariskunta asui pienessä mökissä Johanneksen pitäjän Hylkiälän kylässä. Vielä samana vuonna Helvi sai kertoa Aleksille tulevasta perheenisäyksestä. Jännittävä odotus alkoi. Kaikki sujui

hyvin, ja ennen seuraavaa kesää saa-taisiin uusi perheenjäsen. Kun Karjalan valkorunkokoivat aukoivat silmujaan ja linnut viritteli-vät soittimiaan, näki pieni, terve tyttö päivänvalon. Hän syntyi vuoteen 1931. Tästä pikku-Annikin syntymästä alkaa vanhan laukun tarina. Onnellinen Aleks-isä halusi muis-taa nuorta vaimoaan lahjalla. Niinpä hän osti Viipurissa käydessään Helville kauniin, mustan käsilaukun. Laukku oli ostettu samana vuonna, jolloin Annikki syntyi. Se oli Helvi-äidilleni niin mie-luinen, että muistikuvieni mukaan hän käytti sitä usean kymmenen vuoden

ajan. Sitten laukku joutui vanhuuttaan ullakolle. Ilmeisesti äitini ja isäni halu-sivat kuitenkin säilyttää sen muistona menneiltä Karjalan ajoilta. Muutama vuosikymmen sitten lauk-ku siirtyi minulle, kun Annikki-siskoni antoi sen huostaani säilytettäväksi. Se sai rauhassa oleskella omassa vintissäni vanhojen tavaroiden joukossa laatikon uumenissa. Silloin en sen arvoa vielä ymmärtänyt. Unohdin sen olemassa-olonkin. Nyt, kun olen ”viisasunut”, alan antaa näille vanhoille, sotien takaisil-le ajoille niiden ansaitseman arvon. Muutama vuosi sitten muuttaessamme ja vinttiä tyhjentäessämme löysin van-han laukun ja sen sisältä kukkaron sekä isän kirjoittaman kortin. Kortissa oleva kirjoitus nousi arvoon arvaamattomaan. Mitä olikaan vanha laukku kokenut?

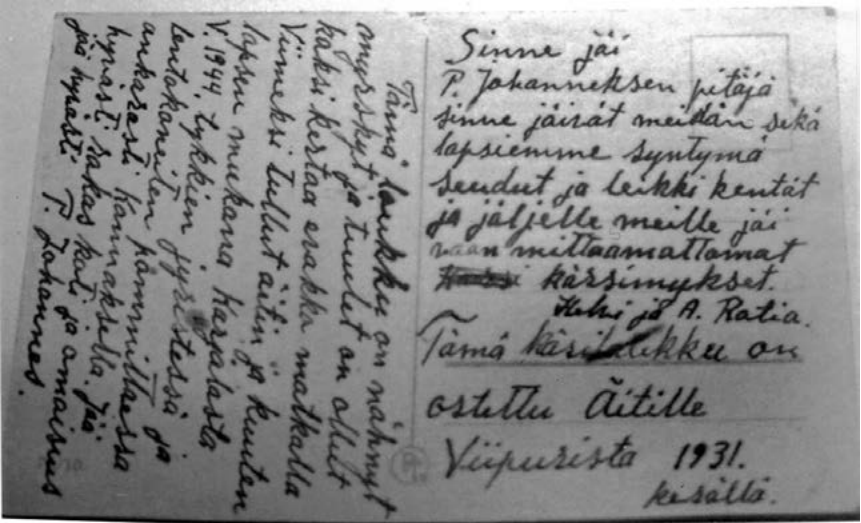
Tänä vuonna on laukulla ikää 86 vuotta. Aikojen patina on himmentänyt sen pinnan, mutta vieläkin se on ehjä. Rahakukkaro laukun sisällä on kokenut kovia. Lukko kuitenkin aukesi ja sisäl-tä löytyi tummunut viidenkymmenen markan kolikko. Mutta arvokkain oli kortti, jossa isäni kirjoitti kaikista niistä tuntemuksista, joita laukku perheen myötä oli kokenut.

Näin isäni kirjoitti kortissa:

” Tämä laukku on nähnyt myrskyt ja tuulet. On ollut kaksi kertaa evakkomatalla. Viimeksi tullut äidin ja kuuden lapsen matkassa Karjalasta v.1944, tykkien jylistessä ja lentokoneitten pommittaessa ankarasti Kannaksella. Jää hyvästi rakas koti ja omaisuus, jää hyvästi Johannes. Sinne jäi Johanneksen pitäjä, sinne jäivät meidän sekä lapsiemme syntymäseudut ja leikkikentät, ja jäljelle meille jäi vaan mittaamattomat kärsimykset. Helvi ja Aleks Ratia. ”

Teksti ja kuvat: – Ella Heino –

Tämä käsilaukku on ostettu äidille Viipurista v. 1931 kesällä.

Musiikin ja tanssin juhlaa konsertissa Kaarinassa

Ystävyyskuntien yhteistyö sai näyttävän musiikillisen muodon juhlakonsertissa. Järjestävinä tahoina olivat Sovetskin kaupunki sekä Kaarinan kaupunki.

Puitteet oli rakennettu Kaarinan lukioon. Esiintyjät olivat suurimmalta osalta nuoria 11-17-vuotiaita. Sovetskin ryhminä olivat Kuoro Kantaliya sekä värikylläinen tanssiryhmä Divertiment, jonka vauhdikkaat otteet ja ripeät pukujenvaihdot hengästyttivät katsomonkin puolella.

Vadim Azarkh (kuvassa oikealla) osasi ottaa yleisön mukaan tunnelman tekoon ja välitön esiintymisote oli muutenkin paikallaan. Kuva: Kaarinan kaupunki

Divertiment-ryhmän herkimät pukumallit nähtiin heidän viimeisessä tanssissaan. Kuva: Liisa Katajainen

Kaarinalaisia edusti tunnettu KaMu –kuoro. Nuorten lisäksi saimme kuulla Sovetskin mukaan kutsumia musiikin ammattilaisesiintyjä, heistä nimekkäin viihdetaiteilija Vadim Azarkh.

Juhlakonsertti oli osa ohjelmakokonaisuutta, jolla Sovetsk juhlistaa paikallista 400 vuoden hallintohistoriaa, teemalla Johannes 400. Tämä tapahtuma järjestettiin elokuun alussa Johannesjuhlapäivän iltana. Syyskuun ensimmäisenä viikonlopuna juhlien näyttämö on Sovetskissa.

– Hannu Rastas –

Kameran silmä ehti tanssijoiden vauhtiin mukaan. Kuva: Liisa Katajainen

Varvastanssia todisteiden kera. Kuva: Karin Hokkanen

KaMu –kuoro vei kuulijoita tutummista maisemakuvista viidakon kätköihin. Kuva: Liisa Katajainen

Kantaliya –kuoron äänet toimivat tarkasti yhteen. Kuva: Karin Hokkanen

Lapsuutta Johanneksessa ja vähän muuallakin

Kyllikki Nurmi o.s. Kosonen muistelee. (Jatkoa viime numerosta)

”Pinnasin” siis koulusta toisen luokan kolme viimeistä kuukautta, mutta se korvaantui sillä, että myöhemmin sodan myllerrysten vuoksi jouduin käymään viidennen. En kaivannut kavereita. Sanoimme ”viestimiehiksi” puhelinpylväissä kiipeilijöitä, jotka ilmeisesti korjasivat puhelinlinjoja. He olivat joutuneet kaatamaan pois tieltä pari isoaa koivua, mitä äiti itki usean päivän. Töllistellessäni noita miehiä he jututtivat minua ja innostuivat kuullessaan, että minulla oli kaksi ”vapaata” siskoa. He veivät minut kuorma-auton kopissa majapaikkaansa, jossa kaikki miehet kerääntyivät ympärilleni. He tarjosivat VELTTOHYPPELYÄ, lihaliemeen keitettyä makaronivelliä. Se oli paljon parempaa kuin maitoon keitetty. Äiti kauhistui kuullessaan, missä olin ollut. Ihmettelin, miksi – minullahan oli niin kivaa!

Toukokuun koittaessa aloin odotella ns. serkkutyttöjäni, Leila, Liisa ja Leena Penttiä, sillä olihan kaikesta huolimatta kiva saada tovereita. Suunnittelin juh-lavan vastaanottoaterian. Minulla oli purkkeja ja posliininkappaleita asti- oiksi, ja luonto tarjosi voikukkia, sian- kärsäheinää ym. vihreää sekä hiekkaa. Kotikoivikossani oli iso laakea kivi, jolle katoiin aterian. Sitten koitti tuo odotettu hetki – mutta tytöt nauroivat! Eivät pilkallisesti vaan niin kuin lapselle nauretaan. He olivat kasvaneet isoiksi. Leenakin nauroi, vaikka oli vuoden mi- nua nuorempi. Se oli viimeinen kerta, kun laitoin kuraruokaa, ja pohdin, joh- tuuko siitä saakka myöhemmin ilmen- nyt vastenmielisyyteni passata vieraita...

Maantien toisella puolella oli muis- taakseni kolme samanlaista venäläis- taloa kuin meidän, kaksi kertaa niin suurta vain. Reunimmaisessa oli van- kileiri. Vangit tekivät meille sormuksia leipäpalkalla. He saivat jostakin ku- paria. Minun sormuksestani tuli liian väljä, mutta nätti se kyllä oli. Ne talot olivat kai kunnan omia ja tietysti ovet lukossa, mutta kerran tunkeuduimme sisään ikkunasta. En ymmärrä, miten mahduimme, sillä ikkunat olivat moni- ruutuiset ja isoimmatkin ruudut tuskin meikäläisten ruutujen kokoiset. Sisällä oli huonekaluja, joilla pompimme, ja hujan hajan vaatteita, joihin pukeu- duimme. Likaista ei ollut, mutta haju- veden tuoksi melkoinen. Emme saaneet satikutia, sillä eihän kukaan tiennyt, kuka tuon urotyön oli tehnyt.

Vankeja sai ottaa työhön ruoka- palkalla. Meille tuli Vasili kaivamaan kaivoa. Äiti passasi häntä kuin suurta- kin vierasta, laittoi niin hyvää ruokaa kuin mustasta pörssistä sai ja tarjosi sitä parhaassa huoneessa. Vasili oli läm- min ihminen, istuin hänen sylissään ja pyörän tangolla hänen ajaessaan. En silloin tiennyt surra hänen kohtaloaan: Neuvostoliitossa kotiutettuja vankeja pidettiin maanpettureina, jotka van- gittiin ellei peräti ammuttu.

Kesällä saimme ostaa lehmän. Sen nimi oli Onnen Alku, mutta lyhensimme sen Onnikiksi. Nyt siis oli maitoakin, ja leipää oli ollut koko ajan kotiin tultu- amme. Suoma näet meni huushollers- kaksi kahdelle tai neljälle ruotsalaiselle, jotka olivat tulleet auttamaan jotenkin. Heiltä jäi valtavasti leipää hukkaan, ja meillehän se kelpasi! Minä olin siellä pari kertaa. Toisella kerralla yksi niis- tä antoi minulle valtavan ison ohuesta vaaleasta näkkileivästä voidellun leivän, jonka jokaisessa nurkassa oli karamel- li. Kerran telmiessäni niiden miesten kanssa (aika vanhoja ne olivat) minulta pääsi paukku Suoma-raukan suureksi häpeäksi. – Myöhemmin Suoma meni töihin Kansanhuoltoon. Ehkä ne ruot- salaiset lähtivät jo pois.

Enimmäkseen vietimme meidän rannassa tai Tyvisaaressa sen kesän. Serkkutyöillä oli pikkuveljensä Lasse

vahdittavanaan. Kerran tulimme ko- tiin kuin riemusaatossa, mutta kiljuen hiukan hädissämme: ”Lassen pilis on punkki!” Suoma oli kotona ja poisti hirvityksen. Se oli ainoa punkki, jonka vuosikausiin näin. Rannasta oli kiva tulla syömään mahdottoman hyvää ruokaa. Meillä oli jostain syystä veh- nänjyviä, ja jostain oli löytynyt vanha iso järeä kahvimylly. Äiti jauhoi jyvät sillä rouheeksi ja keitti siitä maidon kanssa yhtä parhaista puuroista, mitä koskaan olen syönyt.

Elämä ei ollut pelkkää leikkiä; sankarihautajaiset muistuttivat siitä. Rasehornin Sulo kaatui, mutta serkkuni Erkin tapaus oli vielä murheellisempi. Erkillä oli kolme vanhempaa sisarta, ja kun poika vihdoin syntyi, ei Roope- sedän ynnä muiden ilolla ollut rajoja. Erkki oli komea, ja yhdessä kultansa Tertun kanssa (jota sanottiin Naperoksi) he nuorina olivat ympäristönsä keskei- nen pari. Evakossa he menivät naimisiin ja saivat kaksi poikaa. Mutta Erkki katosi sodassa. Terttu odotti ja odotti edes jotain viestiä, mutta ei mitään kuu- lunut. Asevelivoimin heille rakennettiin koti Roope-sedän maalle. Terttu odotti varmaan vielä silloinkin. kun tuli toi- nen lähtö...

Koulua pidettiin ihan meidän lähelle rakennetussa venäläistalossa, puolta pie- nemmässä vain kuin meidän, Riikosen Martta-mummon mökin paikalle pys- tytytyssä. Vastapäätä tien toisella puolen oli serkkuni Lyyli Luukkosen ja hänen miehensä talo niin korkealla töyräällä, ettei sitä ollut vaivauduttu polttamaan. Koulutaloa ei kai mitenkään tiivistetty, koskapa pakkasella istuimme luokassa ulkovaatteet päällä. Kun pakkasta oli sisällä viisi astetta, pääsimme kotiin.

Kolmatta ja neljättä luokkaa opet- ti Loviisa Koukku, ihan laatuista nai- nen. Yläluokkia opetti ensin Taavi Laurikainen, joka oli opettanut jo si- saruksiani. Hän kuoli pian, ja pidettiin komeat hautajaiset kunnan monitoi- mimiehelle.

Sitten tuli Hemmo Louhivuori, joka opetti ainakin musiikkia ja veti kuoroa; minäkin tietysti jouduin (pää- sin) kuoroon. Ihmiset sanoivat: ”Kyllä Louhivuori saa lapset laulamaan.” En muista, opettiko hän muitakin aineita vai oliko yläluokilla joku muu opettaja.

Koulun kautta tulivat Nuorten Talkoot talkookirjoineen ja rintamerke- keineen. Me tytöt innostuimme; poikia en muista niissä puuhissa nähneeni. Keräsimme kaikkea mahdollista, ja pin- noja sai myös kotona tehdyistä työtun- neista. Serkkutyöillä oli aina enemmän kotityöpinnoja kuin minulla. Kerran veimme jotain romua sähköliikkeeseen. Saatuamme pinnat veimme romut liik- keen varastoon, joka ei ollut lukossa. Näimme siellä IHANIA kupariromu- ja ja saimme idean. Hiivimme illalla varastoon ja kähvelsimme ne ihanat romut. Päivällä veimme ne liikkeeseen ja saimme pinnat. En muista, joko silloin liikkeessä huomattiin ”pelimme” vai ehdimmekö jatkaa vielä kolmannen- kin kerran.

Gunnar-serkku, sähköasentaja, huusi minulle ohi pyöräillessään: ”Sie häpäset koko suvun!” Talkoointo ehtyi hiukan ajan kuluessa, mutta sain kyllä tienatuksi rautamerkin. En sitä sentään rinnassani pitänyt.

Varsinkin Johanneksessa olon alku- aikoina luin paljon – heti kun kuntaan oli saatu kirjasto. Luin lähinnä Eskon lai- naamia kirjoja; hän oli tuolloin 16-vuo- tias. Muistan ison kirjan, Karl Mayn opuksen ”Inkan testamentti”, ja toisen, jonka nimi oli ehkä ”Hopeajärven aarre”. Äänekoskella olin lukenut Tarzaneita ja Ryhmy ja Romppainen -kirjoja. Nyt viehätyn varsinkin luonnon kauneu- desta, jota tarjosivat – Zane Greyn kirjat! Jopa niiden nimet kiehtoivat:

”Lännen tähtien alla”, ”Rajaseudun hen- ki”, ”Purppurainteiden ratsastajat”. Sisältä löytyi luonnonkuvia, joista heräsin todella nauttimaan. Kirjoittaja esimerkiksi kuvaili columbine-kukkaa, jonka nimeä ei ollut voitu suomentaa. Viimeistään siitä asti olen ollut hassuna luonnonkukkiin. Keväällä 1944 löysin Viipurista kukkapelikortit ja ehdin niiden avulla saada selon monista kasveis- ta, joiden nimiä olin ennen ihmetellyt. Siis kukkien merkeissä päätin oloni kotiseudulla!

Mutta koulussahan vasta olin. Opettaja Laurikaisen nuori leski perusti kai ajan- kulukseen pikkulottakerhon, johon kaik- ki liityimme. Se oli todellakin vain kerho: luimme ja lauloimme, isänmaallisuu- desta saati muista aatteista ei puhuttu. Emme tehneet mitään hyödyllistä eikä meillä tietenkään ollut lottapukuja. Oli älytöntä yhteiskunnan tuhlat pikkulot- tien, kaiken lisäksi vielä kasvavien lasten pukuihin aikana, jolloin jokaista kan- gastilkkua väännettiin ja käännettiin!

Johanneksen pitäjäesittely Karjalatalolla 12.10.

Johannes ja Kirvu ovat karjalaispitäjistä esittelyvuorossa torstaina 12.10. klo 18-20. Paikkana perinteisesti Karjalatalo Helsingissä (Käpyläнкуја 1). Johanneksen edus- tajana on päätoimittaja Hannu Rastas. Esittelyjen välissä on kahvitauko.

Esittelyn järjestää Karjalaisten Pitäjähdistysten Liitto, Karjalan Liitto ja Opintokeskus Sivis.

Paimion Sotaveteraanit 50 vuotta

Paimion Sotaveteraanien 50-vuotisjuhlapäivä aloitetaan sunnuntaina 1. loka- kuuta Paimion Pyhän Mikaelin kirkossa jumalanpalveluksella.

Tämän jälkeen siirrytään vastapäätä olevaan koulukeskukseen, jossa sotave- teraaniväki tarjoaa kaikille tilaisuuteen osallistuville vieraille ilmaisen juhla- ruuan. Varsinainen 50-vuotisjuhla alkaa klo 13.00 koulukeskuksen ykkösalissa. Tilaisuuden runsaasta musiikista vastaa- vat Laivaston soittokunta ja muusikko **Petri Laaksonen** sekä Paimion sotave- teraanikuoro yhdessä Jokelan koulun oppilaskuoron kanssa. Kenraali **Pentti Airio** pitää juhlapuheen. Merkittävänä historiallisena tapahtumana on 450-si- vuisen ”Siellä jossain - täällä kotona, Paimiolaiset sodassa 1939–1945”-kirjan julkistaminen. Tapahtumapaikalla on mahdollisuus ostaa kirja edulliseen 30 euron hintaan. Juhlassa voidaan kantaa kunniamerkkejä.

Paimion Sotaveteraanit ry:n puheen- johtaja Kyösti Vuontela. Kuva: Sari Scimone

Meillä syötiin paljon kalaa, sillä isä sai hyviä saaliita. Ankeriaat olivat tosi muh- keita. Isä kiinnitti ne pyykkinaruun ja sai siten vedetyksi nahan pois. Savustettua ”ankeretta” söin niin, että rasva tirsui suupielistä. Pannulla paistetuista en välittänyt. Äiti vaati, että isällä piti olla erityinen pannu ankeriaan paistoon, sillä hän inhosi sitä syvästi. Usein ankeriasta syötyään isä yritti antaa pusun äidille, joka juoksi motkottaen karkuun.

”Isot tytöt” keksivät, että pitäisimme maksullisia juhlia ja antaisimme tuoton sotaorvoille. Olihan käytettävissämme mainiot tilat venäläistalossamme. Välillä oli siinä ollut vuokralaisia, vähän aikaa yksi kauppa ja sitten nuori äiti vauvoi- neen. Otimme aika tuntuvaan pääsymak- sun ja kotoamme kerjäsimme tarjottavaa puhvettiin. Ohjelmaa löytyi niin kum- masti, että pidimme peräti kolme juhlaa. Lausuttiin, laulettiin, jutusteltiin, vähän kai näyteltiinkin. ”Pikku rääätälän häät- kin” pääsi kunniaan, ja minä olin edel- leen ”pikku morsian pullea”. Arpajaiset pidettiin tietysti myös. Irma leipoi ker- ran päävoitoksi kakun, jota kaikki hi- moitsimme ja kadehdimme sen voittajaa Tikan Anttia – kunnes tämä kertoi sen olleen kamalan paha ja heittäneensä sen tunkkiolle. Ne pula-ajan aineet... Eihän oikeastaan tarvitse kuin panna kakkuun liikaa soodaa leivin jauheen si- jasta, kun siitä jo tulee ”kamalan paha”. Saimme kokoon sen verran rahaa, että kehtasimme viedä ne seuraavassa sota- orpojuhlassa silmäätekeville. Siellä oli paikalla myös Karjala-lehden reporteri, joka kuultuaan lahjoituksestamme etsi meidän käsiinsä ja kirjoitti nimemme ylös. Uskin Anja ei sattunut olemaan paikalla. Hän oli niin pahoillaan, että minä leikin sankaria ja pidin huolen, että myös hänen nimensä tuli lehteen. Tytöt olivat Irma Rasehorn, Leila Pentti. Pirkko Luukkonen (n. 14 v.), Marja-Liisa Pentti, Kyllikki Kosonen (10–11,5 v.), Leena Pentti ja Anja Uski (9 v.). En ole varma, oliko myös Eila Sievers joskus mukana. Eikö meitä siis enempää ollut?

(JATKUU SEURA AVASSA NUMEROSSA)

– **Kyösti Vuontela** –
puheenjohtaja

Paimion Sotaveteraanit ry

Karhulan Skytät muistoja verestämässä

Retkeläiset Tali-Ihantalan muistomerkillä. Kuvat: Kyösti Rainingon kokoelmat

Varhain heinäkuisena perjantaiaamuna odotti **Seppo Santalan** ohjaama Vistamatkojen bussi Liedossa skyttäläisiä matkalle Viipuriin ja Johannekseen. Ennen Vaalimaata pysähdettiin ottamaan tulijoita Paimiosta, Lohjalta, Tikkurilasta ja Kotkan Karhulasta. Rajalle tullessa meitä oli vajaat kolmekymmentä; pari vakiokävijää ja joku ensikertalainenkin oli sairastumisen takia joutunut jäämään pois.

Nopeasti sujuneiden rajamuodollisuksien jälkeen poikkesimme Viipurin Veikkojen minimarketissa tutustumassa sikäläiseen tarjontaan. Vähän matkavästäkin tuli hankituksi sillä aikaa, kun Seppo tankkasi autonsa. Täältä matkaa jatkettiin Tali-Ihantalan taistelupaikalle. Paikka on edelleen hyvin suosittu, sillä emme olleet ainoa ryhmä muistomerkillä, ja tietysti paikallinen myymäläautokin oli siellä. Muistomerkin lisäksi kävimme katsomassa suurikoista siirtolohkareta, jonka suojassa mm. **Tauno Raininko** johti tykistön tulta kesän 1944 puolustustaisteluisa. Maisema oli edellisestä käynnistä muuttunut, sillä suomalaisten linjojen edessä olevalle alavalle peltoaukealle oli tehty korkea puuaitaus, jonka yli näkyi vähän kattoja ja kasvihuoneen yläosia.

Viipuriin saavuttuamme kävimme heti **Alvar Aallon** suunnittelemassa kirjastossa, joka vielä, muutama vuosi entisöinnin jälkeenkin, oli siisti ja puhtaan valkoinen kuin eilen maalattu.

Muutamia muitakin vanhoja rakennuksia oli kaupungissa kauniisti korjattu, mutta paljon vanhaa ja arvokasta saa rauhassa rapistua.

Seuraavana aamuna **Reunalan** sukuhaara lähti pikkubussilla Kämärälle. Muiden matka jatkui Karhulaan. Sieltä tehtiin heti pisto Summaan katsomaan ns. miljoonabunkkeria, jonka seinien ja katon jyrkkyys yllättivät ensikertalaiset. Minulle ja useimmille muillekin uusi kohde oli bunkkerin lähellä oleva, talvisodassa täysosuman saanut korsu, jossa 20 Kalvolasta ja yksi Iitistä kotoisin ollut sotilas saivat surmansa. Paikalle oli vuonna 2008 pystytetty muistokivi ja laatta, jossa tapahtumasta kerrottiin.

Karhulassa kävellessämme kiinnitti huomiotaamme muutama uusi siististi rakennettu talo. Myös aikaisemmin tehtyihin taloihin oli tullut maalaa. Moni pani myös merkille pihojen kohentuneen hoidon. Ruohonleikkuri oli tullut tännekin. Kylän ilme näytti joiltakin osin hiukan parantuneen, joiltakin pelloilta oli heinäkin niitetty. Kaiken pilasivat kuitenkin keskustassa olevat kerrostalot, jotka näyttivät entistä rapistuneemmilta. Lienevätkö kenenkään omistuksessa. Joitakin asukkaita niiden pihoiilla liikkui. Kävelyretkemme kylän halki johti **Raininkojen** entiselle kotipaikalle, joka on rakennettu täyteen pietarilaisten loma-asuntoja: talojen välillä saattoi olla vain muutama metri. Venäläiset ilmeisesti tykkäävät asua

lähekkäin. Tuoneeko turvallisuutta. Aikaisemmin korkeaa heinää ja osin pusikkoakin kasvanut piha oli siivottu ja marjapensaiden ympäryksiäkin oli perattu. Pihalla seisoi pari autoa, mutta asukkaita emme nähneet. Tuttuja ei taloissa asu, joten emme yrittäneetkään koputella ovia. Aikaisemmin tutuksi tullut, ensimmäisen talon tontille rakentanut perhe, jonka luona kävimme kahvillakin, oli jo vuosia sitten muuttanut pois. Valokuvien oton jälkeen jatkoimme matkaa Marjapellonmäen suuntaan. Heti Sailolan jälkeen, risteyksessä, missä erkanevat tiet Marjapellonmälle ja Työppölänjoen varrella oleville pelloille, oli puussa taulu, jonka arvasimme jonkinlaiseksi varoitukseksi kulkijoille. Aikaisemmilta käynneiltä tutun ”virvokeauton” kuljettajan avulla selvisi, että siitä eteenpäin alkaa metsästysalue, mikä on syytä ottaa huomioon liikuttaessa alueella metsästysaikana. Marjapellomälle asti emme kuitenkaan kävelleet. Tiukka aikataulu, uhkaava sadeilvi ja hyttysset, joita ei juuri muualla ollutkaan, panivat meidät palaamaan takaisin **Skytän** talolle, jossa Seppo ja hänen apulaisenaan matkalla ollut **Pekka Kaukonen** jo aloittelivat kahvitarjoilua. Kävelymatkan aikana yritin parhaani mukaan kertoa nuoremmille, keille reitin varrelle sattuneet talot olivat aikanaan kuuluneet.

Vanhan Skytän talon etupuolelle oli rakennettu uusi siisti omakotitalo ja

erillinen sauna. Autotalli oli rakenteilla. Pihakin oli siisti ja hyvin hoidettu. Eniten ihastusta herätti hienosti viimeistely sauna suihkukoppeineen ja saunakamareineen. Työn jälki osoitti talon nykyisen isännän olevan taitava käsistään, mikä selittyi sillä, että hän toimii Pietarissa historiallisten rakennusten restauroijana. Talon emäntä, joka puhui kohtalaisen hyvää englantia, on samassa kaupungissa kirjastonhoitajana. Ystävällistä isäntäväkeä muistettiin Fiskarsin kirveellä.

Kahvin ja rupatteluhetken jälkeen siirryimme bussiin odottelemaan myöhässä olleita reunalalaisia. Nämä olivat **Viktor Vornasen** kaatumispaikkaa etsiessään joutuneet tien huonouden takia kävelemään odotettua enemmän. Sen lisäksi olivat **Anton Reunalan** entisen talon tutut asukkaat halunneet välttämättä kahvittaa kävijät. Reunalalaiset ajoivatkin sitten suoraan Johanneksen kirkolle, jonne pääjoukko saapui odotettuaan aikansa rankkasateesta, tosin bussissa istuen. Pitkästymään ei odoteltaessakaan päästy, siitä piti huolen vilkas keskustelu paikallisen myymäläauton avittamana. Kauppa kävi, sillä moni halusi tukea paikallista pienyritystä, kuten sukuseuran puheenjohtaja **Markku Lindfors** asian tulkitsi.

Matkalla Johanneksen kirkolle pantiin merkille, että tien päälle oli uusittu ja Kaijalan kohdalle oli tehty korotetut jalkakäytävätkin tien molemmille puolille. Muuallakin Viipurin lähistöllä teiden kunto oli selvästi parantunut.

Johanneksen kirkolta ajoimme ensin hautausmaalle, jossa vietimme hetken tekokukkien peittämien venäläisten hautojen keskellä olevalla suomalaisten vainajien muistomerkillä. Täältä jat-

koimme keskustaan ja pienen kävelyn jälkeen Johannekseen haudattujen suomalaisten sankarivainajien muistokivelle. Kukut kivelle laskivat **Kyösti, Teppo ja Arimo Raininko**, kolme sukupolvea. Paikalle on haudattu mm. Kyöstin setä **Yrjö Raininko** kesällä 1943.

Tässä lehdessäkin on aikaisemmin kerrottu, että Johanneksen entisen kirkon paikalle rakennetaan ortodoksinen kirkko. Nyt perustus oli kaivettu auki ja alttarin paikalla ollut muistokivi oli siirretty vähän kauemmas, mutta työ seiso, rahat puuttuvat.

Iltaa vietettiin Viipurissa uudessa, vanhojen piirustusten mukaan rakennetussa ravintola Espilässä. Ihan mukavastihan siellä aika kului tutussa seurassa, eikä ruoassakaan ollut moitintimista. Hotelliin palattiin, jotkut suoraan, toiset pienissä ryhmässä olutbaarin kautta. Seuraavana päivänä ennen kotiin lähtöä oli vielä muutama tunti aikaa tutustua kaupunkiin. Rajamuodollisuudet sujuivat nopeasti, ja kotona oltiin illalla jo hyvissä ajoin.

Tällaisten matkojen viehätys ei tule yksin vanhojen paikkojen katselusta vaan siitä, että oppii paremmin tuntemaan harvemmin tavattuja sukulaisia. Ehkä tärkeintä on kuitenkin siirtää tietoa suvun kotipaikoista vanhemmilta suvun jäseniltä nuoremmille, joita ilahduttavasti oli mukana. Valitettavasti pari paikkoja hyvin tuntevaa suvun jäsentä ei tällä kertaa päässyt mukaan matkalle. Vaikka me vanhimmat, jo useita kertoja Kannaksella käyneet yritimmekin omassa joukossamme jakaa tietoa, saattoi ainakin ensikertalainen kaivata puheliasta opasta kertomaan paikoista ja tapahtumista. Mukavaa oli kuitenkin, eikä puheenaiheista ollut puutetta.

– Kyösti Raininko –

Rainingon portilla: vas. Raili, Juha, Kyösti, Teppo ja Arimo Raininko.

Kaislahden koulupiirin kesämatka

Kuvat: Arto Kesäläinen

Juhannuksen jälkeen 27.6.2017 lähdimme perinteiselle matkalle. Ensimmäinen päivä meni matkaan. Toisena päivänä lähdimme kohti Uurasta. Osa jäi pois Härmäläisen kujasilla, Hannukkalaan jäi kuusi henkilöä.

Jännitimme, miten päästään aidan taakse. Onneksi mukana olivat **Kososen Heikki** ja **Aili**. Heikki osaa venäjää, ja pulma ratkesi. **Anja** pääsi kotipihalle. Mukana oli ensikertalainen **Kesäläisen Raimo, Kaukon** poika. Hannukkalaassa oli yksi uusi talo ja jo viime vuonna aloitettu satama ja laituri olivat valmiina. Seisakkeelta oli alettu rakentaa uutta tietä.

Osan käytyä Uuraassa jatkoimme matkaa Vaahtolaan. Ajoimme surullisina kirkon kuopan ohi Viipuriin. Iltapala oli Pyöreässä tornissa.

Aamulla lähdimme kotiin iloisena, oli hyvä matka. Kiitos **Teuville** opastuksesta, Hannulle ratin takana ja kaikille matkalaisille.

– Arto –

Kuvassa Aili ja Heikki Kosonen, Raimo Kesäläinen, Anja Luukkonen, takana Pirkko Vannula ja Sirpa Leskinen.

Kontot Johanneksesta ja vähän muualtakin

Kiinnostukseni Kontto-sukuun syntyi, kun sattumalta vuoden 1965 vaiheilla löysin isääni Otto Konttoa käsitteleviä papereita. Kyseessä oli tuolloin lainhuudatuspöytäkirja, joka oli tehty Koiviston ja Johanneksen pitäjien sekä Seiskarin, Lavansaaren ja Penin ulkosaarien yhteisen kihlakunnanoikeuden lakimääräisillä syyskäräjillä vuonna 1918. Otteeseen sisältyi papintodistus, jonka tietojen perusteella saatoin piirtää ensimmäisen sukutauluni. Karkea ja vajavainen piirros sisälsi peräti kuusi sukupolvea. Taulu unohtui pöytälaatikkoon vuosiksi, kunnes se tuli vuonna 1975 jälleen käsiini ja täydensin kokonmaani uusilla tiedoilla. Tämän jälkeen sukutiedon täydentäminen olikin satunnaista lepoa työuran sivussa odottaessani vapaata eläkeaikaa.

Alkujaan tarkoitus ei ollut tehdä sukututkimusta, vaan selvittää kontto-sanan alkuperää ja siitä edelleen, miten laajalle Kontto-sukunimen käyttö on levinnyt. Tiedot sukunimestä Kontto ovat luovutetun Karjalan alueelta. Sana kontto on tunnettu Pohjois- ja Raja-Karjalassa merkityksessä ”kolo maassa, vesisilmäke haon alla, louhi, puun juurakossa oleva onkalo”. Ilomantsissa on käytetty halventavasti vanhuksesta nimitystä ”vanha kontto”. Mahdollista yhteyttä yleiseen Kontti-nimistöön ei ole löytynyt vanhoista asiakirjoista.

Sukunimi Kontto on myös vuosisatojen varrella kirjoitettu varsin monella tavalla. Kirjoitustapa on vaihdellut lähinnä kirjoittajasta riippuen. Vuoden 1617 maakirjassa nimi on muodossa Conttu ja vuonna 1618 Contto. 1700-luvun kirkon historiakirjoissa kirjoitusmuotona on Contu ja Kontu. 1800-luvulla henkikirjoissa nimi kirjoitetaan muotoon Konto, Kanti, Kontu ja Contu ja kirkon historiakirjoissa myös muodossa Kondo. Vasta 1800-luvun lopun kirkonkirjoissa nimi vakiintuu muotoon Kontto, joka kyseisellä nimellä oli vanhimmassa esiintymisessään jo äännemuotona. Edellä olevien nimen kirjoitusmuotojen lisäksi on huomattava, että eräitä suvun henkilöitä on tilan nimen mukaan kutsuttu sukunimellä joko Mattila tai Kontto ja toisaalta pelkästään sukunimellä Kontto.

Kontto-suku kuuluu niihin karjalaisiin sukuihin, jotka ovat säilyttäneet sukunimensä aina 1500-luvulta nykypäiviin asti. Nimenkantajien määrä on kuitenkin pysynyt suhteellisen vähäisenä, enimmilläänkin alle kahdensadan. Kuka ja mistä ensimmäinen kirjoihin viety Hans Contto oli, tullee jäämään toistaiseksi arvailujen varaan. Johanneksen pitäjän historiassa esitetään Konttojen alkuperästä, että tulopaikka ja -suunta olisi ollut Jääskén Lappeen seudulta. Mutta yhtä hyvä arvaus voisi olla muutto jostakin muualta Kajalaa, sillä Ruotsin kuninkaiden pyrkimys hallita Venäjän kauppaa aiheutti Pohjoismaiden 25-vuotisen sodan (1570–95). Käytyjen sotien jälkeen Ruotsin valtakunnan aseman varmistaminen sekä omistukset osoitettiin parhaiten vahvistamalla raja-alueiden asutusta.

Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan ajalta peräisin olevissa maakirjoissa Hannu Antinpoika Kontto, jonka olen nimennyt suvun kantaisäksi, on niitä harvoja henkilöitä, jotka kyseisellä alueella esitetään sukunimellisenä. Useimmat kajalalaiset ovat

tuolloin Matinpoikia, Tuomaanpoikia tai Yrjönpoikia. Ja onko sukunimen vahvuuden kannalta sattumaa, että Käkisalmen läänissä oli 1600-luvun puolivälissä kirjurina eli kruunun virkamiehenä Hendrich Andersson Kontto, tai että Inkerinmaan Tuuterissa (Duderhof) on 1700-luvun alussa asunut Konttoja, joiden alkuperästä ei ole tietoa.

Konttoja ja Kontoksi nimettyjä

Kirjoittamisen ja sukuun kuulumisen lähtökohtana olen pitänyt Kontto-nimen periytymistä ja esiintymistä tai esittämistä sen eri muodoissa ja tapauksissa. Tällöin tyypillistä on myös ollut ”Matinpoikien” ja ”Matintyttärien” nimeäminen Kontoiksi, vaikka heitä eri asiakirjoissa käsitelläänkin vain edellä mainitulla patronyymillä eli isännimellä.

Käytettävään etu- ja sukunimen esitettävään muotoon liittyy myös muita pohdintoja ja tulkintoja. Ensimmäisenä pohdittavana seikkana toteamuksesta ”Konttoja ja Kontoksi nimettyjä” oli sukunimen säilyminen muutettaessa pois alkuperäiseltä Konton tilalta. Henki- ja kirkonkirjojen pitäjät eivät kulje yhtä jalkaa sukunimen esittämisessä, mikä sallinee myös myöhemmille kirjoittajille omien tulkintojen tekemisen mukaan otettavista perheistä ja käytettävistä etunimistä. Esimerkkinä sukuun luetuista ja sukunimen säilyttämisestä on Heikki Ristonpoika Konton jälkeläisten muuttaminen Hiirelle, mikä aloittaa kyseisen sukuhaaran osalta sukunimien Kontto ja Hiiri rinnakkaisen käytön. Kontto tai Kontu -sukunimi vaihtuu tällöin vähitellen Hiireksi. Eläinten nimitykset olivat alkuun ilmeisesti vertailevia lisänimiä, monet pikkueläinten nimitykset jopa väheksyviä. Ehkä tästä syystä on huomattava, että eräistä Hiiri-suvun lapsista käytetään edelleen vihkimisen yhteydessä ja sitä seuraavissa rippikirjoissa Kontto-sukunimeä. Siten käytän myös eräistä Kuolemajärven pinnonniemeläisistä sukunimeä Kontto.

Kuolemajärven Konttoihin liittyy 1700-luvun puolivälissä nimittäin se seikka, että Pinnonniemen kylästä käytetään nimeä Konton kylä, ja sen eräitä asukkaita kutsutaan sukunimellä Kontto. Tosin eräiden sukunimenä käytetään ensin sukunimeä Kontto ja myöhemmin sukunimeä Laasonen samaan tapaan kuin Hiiri- ja Kontto-nimien rinnakkaiskäyttö Kajjalassa. Vastaavasti Metsäkylän Konttojen sukuhaaraan liittyy myös Tontti-sukunimen käyttöönotto asuinpaikan mukaan.

Toinen seikka, minkä osalta voidaan kysyä ”Konttoja vai ei”, on kotivävyt. Joku kotivävy ottaa tai hänelle annetaan välittömästi Kontto-sukunimi, toisen osalta käy niin, että vävy säilyttää oman sukunimensä, mutta lapset menevät vihille Kontto-nimisinä. Pitäisikö siis taloon tullutta vävyä ja tämän lapsia kutsua sukututkimuksessa alkuperäisellä sukunimellä vai hyväksyä olemassa oleva käytäntö talon nimen mukaisesta sukunimestä?

Revisiomaakirjassa vuonna 1728 mainitaan Konton tilan viljelijöinä Matts Erichsson ja Bertill Mattsson, siis tilan edellinen ja nykyinen viljelijä. Tästä merkinnästä on vedetty se johtopäätös, että kyseessä olisi isä ja poika. Onko näin? Kysymykseen ei kuitenkaan ole

täysin varmaa vastausta, varsinkin kun Johanneksen pitäjän osalta ovat tuhoutuneet 1600–1700-luvun vaihteen vero-, henkikirja- yms. dokumenteista useimmat, eikä Bertill Mattssonia myöskään mainita 1600-luvun lopun henkikirjoissa. Epäilykseni perustana ovat seuraavat seikat: vävyt ovat yleensä ottaneet talon nimen omaksi nimekseen, Bertill-nimen kertaluontoinen esiintyminen Kontto-suvussa ja Berttilin tultua isännäksi Kontto-suvun jakautuminen Hiirelle ja Metsäkylään. Kontto-suvussa ei ole ollut ennen Bertill Mattssonia eikä hänen jälkeensääkään etunimeä Bertill eli Pärttyli käytössä. Sen sijaan Bertill-etunimi on useamman kerran käytössä lähikylien muutamassa johannekselaisessa suvussa. Epäilykseni oli jopa, että 1600-luvun isäntäketju jatkuisi oikeastaan Hiiren tilalla, varsinkin kun Olavi Matinpojan vaimo ja jälkeläiset eivät jääneet tilalle asumaan Olavin kuoltua. Oliko siis Bertilin vaimo Matintyttärenä Kontto? Tällöin jäikin avoimeksi, onko hän syntyperäinen Kontto vai tilalle avioliiton kautta tullut tai muun tilan haltuunoton kautta Kontto-nimen käyttöön ottanut tai saanut. Varmaa kuitenkin on, että vuoden 1723 revisiomaakirjassa hänet on merkitty Matti Eerikinpojan (Kontto) jälkeen tilan isännäksi.

Johanneksen Konttojen kantasukua koskevat tiedot perustuvat pääasiassa voudintileistä, maa- ja henkikirjoista löytyneisiin tietoihin. Tässä ns. syntymä- ja kuolinaikana esitetyt tiedot eivät varsinaisesti ole syntymä- tai kuolinvuotia, paremminkin näitä vuosilukuja voi sanoa arvaukseksi ajasta, jolloin kyseisen henkilö on elänyt Konton talossa ja tilalla. Tuona aikana vasta 15-vuotias joutui maksamaan henkiveroa ja merkittiin kirjoihin ja hänet poistettiin verotettavista 60-vuotiaana. Tällöin ei ole tietoa lapsiluvusta eikä oikeastaan siitä, kuinka vanhaksi joku on saattanut elää poistuessa näin henkirahan maksajista.

Luvusta Kajalan Mattilan Kontot lähtien sukujuonto perustuu kirkon historiakirjoihin (rippikirjat, lastenkirjat, vihittyjen luettelot jne.), mikä tietona on jo edellä mainittua henkikirjatietoa tarkempaa. Tämän jakson kantahenkilönä on pidetty Pärttyli Matinpoika Konttoa, vaikka kuten edellä on kerrottu, hänen alkuperästään ei kuitenkaan ole täyttä varmuutta.

JATKUU SEURAAVASSA NUMEROSSA

– Reijo S. Lehtinen –

Konttolaisia koolla Turussa

Kuva: Kyösti Rauhala

Lauantaina 29.7.2017 kokoontui Johanneksen Karhulan kylässä asuneen Aleksander Konton lastenlapsia puolisoineen Turun Kupittaan Paviljonkiin lounastapaamisen merkeissä.

Edellisestä tapaamisesta olikin kulunut jo 14 vuotta.

Serkuksia oli paikalla 15 mahdollisista 22:sta, ja edustettuina olivat kaikki sukuhaarat yhtä lukuun ottamatta. Nuorekas ja hyväkuntoinen Maila Kontto edusti edeltävää sukupolvea.

Käytännön järjestelyistä vastasivat ansiokkaasti Ari ja Maija Dahlström.Seuraavan tapaamisen järjestäjiksi lupautuivat Reinin ja Mailan kaksoset Anne ja Eija. Ajankohtaa ei vielä sovittu, mutta toiveena on tavata parin – kolmen vuoden kuluttua.

Osallistujilta lämmin kiitos järjestäjille!

– Kyösti Rauhala –

Kontto on yksi vanhimmista Johannesta asuttaneista suvuista. Kirjoitus ’Kontot Johanneksesta ja vähän muualtakin’ aloittaa Konttojen suvun historiikin, joka jatkuu syksyn Johannekselaisissa. Kirjoittaja Reijo S. Lehtinen on itsekin Kontto-sukuisena kiinnostunut sukututkimuksesta jo lukioaikana. Hän on tehnyt työuransa rakennusliikkeissä eri tehtävissä, sitten rakennusalan järjestöissä laatuun ja työturvallisuuteen liittyneissä tehtävissä sekä viranomaisyhteistyöhön liittyen mm. lainsäädännön ja alan ohjeiden valmistelutyössä. Systemaattisemman sukututkimuksen Lehtinen on aloittanut 1970-luvulla. Tämän artikkelisarjan sisältö on kerätty varsin pitkän ajan kuluessa ja tulkinta jonkun henkilön kuulumisesta Konttoihin on myös vaihdellut vuosien mittaan. Tekstissä on todennäköisesti alkupe- räistekstien lukemisvaikeuksien vuoksi tullut virhetulkintoja.

Kaikkia henkilöitä ei ole aina seurattu heidän viimeisiin vaiheisiinsa asti, siksi aukkoja saattaa löytyä. Reijo S. Lehtinen toteaa: ”Koostetta kirjoittaessani olen pyrkinyt noudattamaan suomalaisen romaanisan- karin komisario Palmun mottoa ”Rikosten selvittäminen on yksinkertainen asia. On vain kerättävä faktat, asetettava ne oikeisiin yhteyk- siinsä ja vedettävä johtopäätökset”. Tässä harrastuksessa olen saanut keräämiini tietoihin lisäyksiä ja täydennyksiä eräiltä Kontto-suvun jäseniltä, mistä heille erityinen kiitos. Osa tiedoista jää jonkin verran epävarmoiksi ja myöhemmin varmennettaviksi tai kumottaviksi. Mikäli löydätte tekstistä edelleen puutteita ja virheitä, jotka kaipa- vat oikaisua, toivon että paremman tiedon tuntevat myös oikaisevat tätä selvitystä (sähköposti: r.lehtinen@kolumbus.fi).”

Muistin sirpaleita: Olkitappuri

Palaan muisteloissani kesään 1944, silloinhan tulimme jatkosodan ensimmäiseen evakkopaikkaamme Tarvasjoelle Seppälän kylän Juuselaan. Isä meni Turkuun töihin, minä sain työpaikan talosta, nuoremman renkipojan paikan. Olihan talossa toinenkin renki, Reino, minua pari vuotta vanhempi, ja hän palasi sodasta vasta myöhemmin syksyllä.

Juusela oli keskikokoa isompi vauraan tuntuinen talo; ei tullut udeltua pinta-alaa. Traktoria ei vielä ollut, kevät- ja syystöihin lähdettiin yleensä kahdella hevosparilla. Lisäksi oli vielä siitosori Iso-Poika, joka oli osallisena tarvittaessa kaikissa töissä. Tilapäistyövoimana päiväläisiä kylältä tarpeen mukaan. Tilapäisiin kuuluivat nyt meidän tullessamme inkeriläisperhe Petriläiset, Antti ja Sohvi. He palasivat kotiinsa rauhan tulon jälkeen. Sohvi pelkäsi palaamista, Antin kanta kuitenkin voitti: ”Kottiha myö mennään.” Oli aluksi vielä Korven Elina veljineen Miehikkälästä uuden rajan pielestä. He pääsivät takaisin kotiinsa rauhan tultua. Oli vielä pari naispalvelijaa. Isäntäpari oli lapseton ja eläkeikään tulossa. Isännäksi oli tulossa isännän sisarenpoika Eero sodasta päästyään ja evakkojen lähdön jälkeen. Perheemme käsitti kahdeksan ja pian kymmenen henkeä. Perheemme sai hyvän evakkopaikan ja minä hyvän työpaikan. Olivathan työt tietysti tuttuja ennestäänkin. Mittakaava oli kuitenkin isompi, työtavat erilaiset, murrekin tuotti aluksi vaikeuksia. Voin jälkikäteen ajatellen kuitenkin todeta, että oli siinä Aleksisännällä varmasti pinna kireällä meille Reinon kanssa töitä neuvoessaan. Hänellä oli jo monenlaisia vaivoja, kuhnekylpyä piti ottaa, ”Tyrvään Mantan” hoidettavana oli käytävä. Emäntä Alma sanoi joskus Aleksin heikkona hetkenä: ”Aleksi fundeeraa nyt.”

Talon tappurimakasiini, siis puintisuuli porilaisittain, oli palanut edelliskesänä salaman sytyttämänä. Rakennuksen uusi runko-osa oli jo valmiina, kattoa vailla. Sielläpäin ne tehtiin edelleen perinteiseen tapaan oljista. Ne saataisiin nytkin omalta pellolta. Kovien savimaitten viljelykiertoon kuuluu joka vuosi kesanto maanparannuksineen. Nyt oli lisänä vielä kuokkamaa, uudismaa, joka oli kylvetty edellissyksynä rukiille. Sieltä oli tarkoitus saada katto-oljet tappurimakasiiniin. Ruislajike oli Sangaste, pitkä ja jäykkäolkkinen virolaisjaloste. Saatiinpa ne oljet siitä, vaikeuksien kautta. Juuri ennen rukiin leikkuuta sattui tulemaan raju ukkoskuuro, joka teki pellon pinnan liukkaaksi, elonleikkuukoneen vetopyörä ei siinä pelannut vaan luisti. Piti ottaa viikatteen avuksi; kävihän se niinkin, lyhteistä tuli vain huonompia.

Lyhteet kuivuivat aikanaan ja päästiin puimaan. Kylässä oli yhteinen olkitappuri, kone, jolla saatiin puitua pitkiä olkia, käyttöä niille oli edelleen. Kone oli varsinaissuomalaista tekoa. En ollut sellaista ennen nähnyt enkä jälkeenkään. Syötin koneen läpi sen syksyn rukiit Aleksin ohjeitten mukaan. Myöhemmin syötin vielä muut viljat tavallisen puimakoneen läpi. Itsetuntoni nousi. Mistä luottamuksen osoitus, isänsä sen ehkä tiesi.

Siinä kun tavallisella puimakoneella lyhteet syötetään koneeseen tähkäpääät edellä, olkitappuriin lyhde syötetään sivuttain. Kone irrotti jyvät tähkistä ja ne putosivat lattialle koneen alle, mistä lapiomies siirsi niitä sivulle myöhemmin viskuroitaviksi. Pari henkeä otti koneesta tulevia olkia vastaan ja seuraava pari niputti niitä oljista kierrettyllä köydellä sopiviksi nipuiksi, missä ne aikanaan vedettiin katolle. Työvoimaa projekti vaati paljon ja työ oli raskasta ja pölyistä. Moniko tämän lukijoista lienee sitä tehnyt?

Katontekijät olivat kattoa varmasti ennenkin tehneet. Työ tapahtui, kunhan vain olkinippuja nousi katolle. Olihan pitkillä oljilla muitakin käyttötapoja aikanaan. Karjalassa niitettiin ruis muistini mukaan aina sirpillä, kuivattiin kuhilailla ja ainakin osa puitiin riihessä. Saatiin patuskaolkia ja tärkein: hyvää siementä seuraavan vuoden kylvöihin. Patuskat (patjat) tyhjennettiin joka syksy jo möyhentyneestä olkisilpusta ja täytettiin uusilla pitkillä ruisoljilla. Talvisodan ensimmäinen evakkopaikkamme oli Haukivuorella Nykälän kansakoululla. Kylmänä olleiden luokkahuoneitten lattioille levitettiin jostain taloista löytyneitä pitkiä ruisolkia pehmusteeksi. Saimme nukkua oljilla aattoyönkin perinteisesti niin kuin Jumalan veljekset.

Jatkosodan aikana kotiin Karjalaan palattuumme ei siellä ollut ruista kasvussa vieraan jäljiltä, oli vain kuivuneita auringonkukan runkoja. Seuraavana syksynä kyllä jo oli. Sen rukiin niitto säilyy muistissa yhä. Kävimme lyömään ruista poikki viikatteilla. Mukana ollut Vasili suuttui. Hän oli löytänyt jostain riihen salvaimesta vanhan sirpin, kunnostanut sen salaa ja näytti, kuinka Siperian mieheltä rukiin niitto sujuu. Vasili itki, kun äijä sai ensimmäisen ruiskuhilaan valmiiksi. Muistan äijän kädet, kun hän peitteli kuhilaan hattulyhteitten tähkät, etteivät ne kastuisi. Niistä rukiista tehdyistä jauhoista saimme osan äijän kärryille, kun taas piti lähteä, ja vielä Juuselaan tullessamme teimme oman pellon rukiista leipää.

– Pellonpoika –

Tunnistusapua kaivataan

Muutama nimi on tiedossa kuten: keskellä huivipäinen mummo on pappani Otto Jonaksenpoika Lenkkerin äiti Helena Lenkkeri o.s. Uski, s. 27.8.1839 Johannes Rokkala, k. 4.3.1931 Johannes Koskijärvi. Miehensä oli Jonas Lenkkeri, s. 3.11.1834 Koskijärvi 2 Lenkkeri, k. 28.5.1914 Koskijärvi 3.

Helenan vasemmalla puolella on yksi lapsista, Eva Kristiina, s. 19.10.1872 Koskijärvi 2 Lenkkeri, muuttanut 1898 Kuolemajärvelle. Tässä kuvassa jo naimisissa Puhakka Johan kanssa s. 9.9.1874 Kuolemajärvi Huumola 1. Edessä vasemmalla istuva ja takana vasemmalla seisova (vaaleamekkoiset) ovat Puhakan parin tyttäriä, Eva Maria Puhakka s. 1904 myöh. Stenroos ja Tyyne Siviä, s. 1908 myöh Kemppi. Muista ei ole varmuutta. Oikealla istuva muistuttaa paljon mummoani Olga Maria Lenkkeriä o.s. Väntsi, s. 1881 Johannes Kaijala 3, k. 1959 Hämeenlinnassa.

Oton ja Eva Kristiinan lisäksi Helenalla ja Jonaksella olivat lapset: 1. Alexander Lenkkeri (3.1.1860 Johannes-8.4.1940 Kotka), pso Alma Emilia o.s. Korppi (17.6.1866 Iitti-24.8.1935 Kotka). 2. Anna Maria (5.10.1862 Koskijärvi 2&3 Lenkkeri-30.11.1883 Koskijärvi 3). 3. Wilhelmiina (1.3.1866 Koskijärvi 2&3 Lenkkeri): piika, jonka puoliso Kontto, Jaakko Juhonpka (7.11.1864 Kaijala Kontto). Ja vielä oli 4. tytär Lovisa (27.8.1869 Koskijärvi 2 Lenkkeri), muuttanut 1891 Helsinkiin.

Tunnistaako kukaan muita, onko teillä mahdollisesti heistä kenestäkään kuvia?

Kuva: Mirja Lenkkerin/Anja Virran kokoelma

– Mirja Lenkkeri –

MERIKARJALA 16.9.2017 Merikeskus Vellamossa Kotkassa

Merikarjalaisen kulttuurin tapahtuma ja seminaari, jonka esittely ja ohjelma on sivulla 3.

Tapahtumaan järjestetään bussimatka 16.9. Turusta Kotkaan.

MATKAN AIKATAULU:

Lähtö 05:30 Turku linja-autoasema; 05:45 Kaarina / keskusta; 06:00 Piikkiö / pikavuoron pysäkki; 06:15 Paimio / Neste; 06:30 Salo / ABC Piihovi; 07:05-7:25 Lohja / ABC, kahvitauko; 08:15 Helsinki / Kiasma; 09:20 Loviisa/ linja-autoasema; 09.55 Kotka / Merikeskus Vellamo.

Lähtö kotimatkalle 18:00 Kotka Vellamo; 18:35 Loviisa; 19:45 Helsinki; 20:35 Lohja, kahvitauko; 21:30 Salo; 21:45 Paimio; 22:00 Piikkiö; 22:15 Kaarina; 22:30 Turku. Pysähdyspaikkoja voi olla muitakin, ne sovitaan ilmoittautuessa.

MATKAN HINTA ON 48 € / hlö

Hinta sisältää edestakaisen turistibussikuljetuksen, seminaarin ohjelmat, matkan järjestelykulut sekä Trångsund Jazzbandin ja Eki Liikasen laulu ja stand up -esitykset, ja ryhmälennus kaikkiin Merikeskus Vellamon kokoelmiin ja näyttelyihin

ILMOITTAUTUMISET JA TIEDUSTELUT:

Turun Neva Tours Oy 02-27 67 065 • omatoimimatkat@nevatours.fi
Tervetuloa mukaan! **Merikarjala-toimikunta**

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa
Kustantaja ja julkaisija:
Johannes-Seura ry
Toimisto:
Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118
Avoinna: **keskiviikkoisin** klo 12-17 ja kuukauden ensimmäisenä ja **kolmantena arkilauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)
www.johannes.fi
sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi
Päätoimittaja:
Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö
Puh: 050-3541 363
Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi
Lehtitoimikunta:
Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä, Outi Sivosavi ja päätoimittaja.
Lehden toimittajia:
Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.
Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).
Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.
Kuolinilmoitukset:
- korkeus < 10 cm = 80 €
- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €
Kiitosilmoitukset: 5 €.
Tilaushinnat vuonna 2017:
Vuosikerta (9 lehteä) 30 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 35 €.
Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.
Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.
Toimituksellinen aineisto:
Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.
Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydettyäessä.
Vastuu ilmoituksista:
Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy